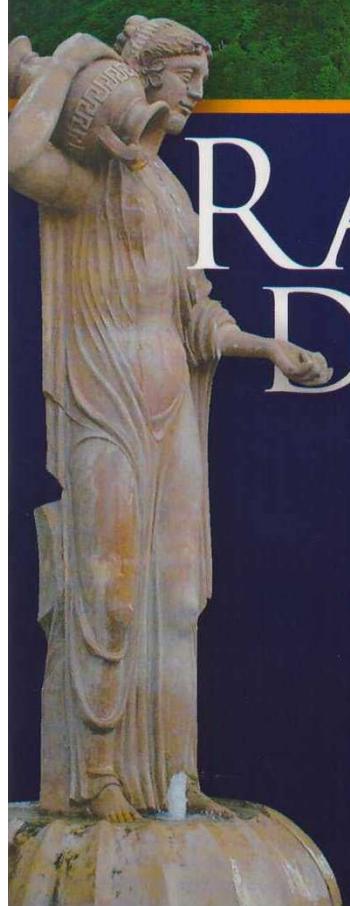
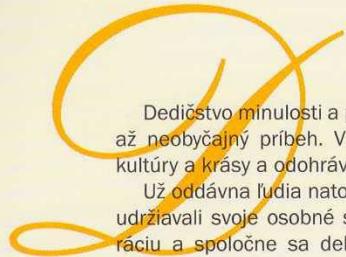

SLOVENSKO

RAJECKÁ DOLINA

Dedičstvo minulosti a pestrosť tradície rozprávajú o krajine niekedy až neobýcajný príbeh. V tom našom sa snúbi rozmanitosť prírody, kultúry a krásy a odohráva sa v prekrásnej Rajeckej doline.

Už oddávna ľudia natoľko milovali tento kút Slovenska, že si v ňom udržiavali svoje osobné skúsenosti predávané z generácie na generáciu a spoločne sa delili o svoje radosti a zároveň zdieľali svoje trápenia. Nitou života pretkali každý kus tejto zeme, čo odzrkadľuje kultúrne a prírodné bohatstvo nášho regiónu.

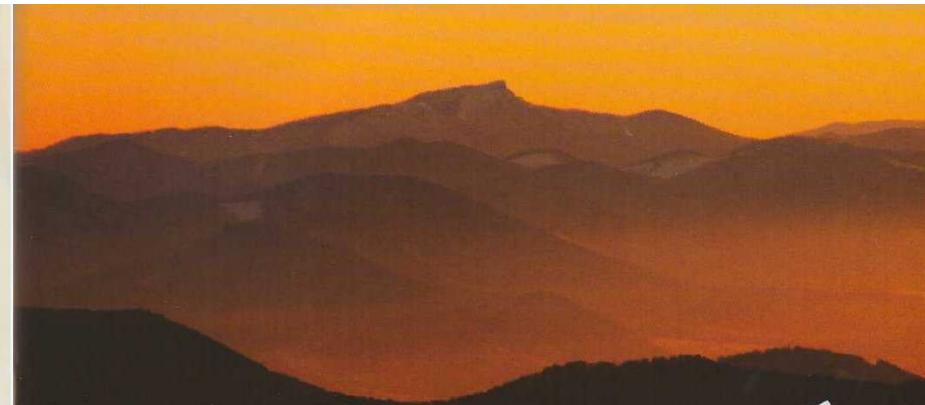
Rajecká dolina, miesto oddychu a stretávania, predstavuje pre mnohých ľudí čarovnú krajinku. Mohutné skalné masívy tu striedajú hlboke lesy. Rozsiahle lúky sú posypané ľudskými obydliami, často vzácnnej hodnoty historického poznania. Teplé pramene, odjakživa využívané na liečenie bôlu tela a aj duše, spolu s poznáním života v ľažkých prírodných podmienkach, znamenajú pre miestne obyvateľstvo hrdosť byť súčasťou života v Rajeckej doline.

V tomto prostredí si naši predkovia uvedomovali možnosti, ktoré im okolitá príroda poskytuje. Zdroje dreva, húb, bylín či lesných plodov boli prakticky neobmedzené. Zverina sa dodnes často nachádza na takých miestach, kde ľovek len užasne nad neopakovateľnými scenériami. Zelené lúčiny opäťujú ľudskú starostlivosť šírymi pastvinami pre dobytok a ovce. Pre mnohých obyvateľov žijúcich dnes v Rajeckej doline predstavuje tento kraj priam výsadu.

Vynikajúca dostupnosť zo všetkých kútov strednej Európy predurčuje našu oblasť sústrediť sa na prezentovanie pre mnohých ešte neobjavených zákutí a predstáv. Horúce letá a rozsiahle vodné zdroje zas poukazujú na plnosť harmónie medzi vodou a slnkom. Srdečnosť miestnych ľudí chce uvítať každého, kto má ozajstný záujem o oddych, krásu a dobrodružstvo zároveň.

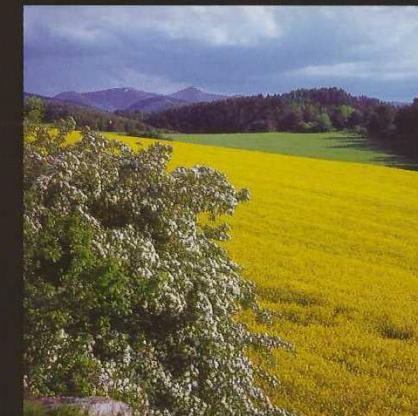
Ak človek zavíta do nášho regiónu, v každom čase a každom ročnom období je srdečne vítaný. Počas jarných mesiacov sa zazelenajú okolité lesy fosforeskujúcim zelenou a v lete slnko zalieva dolinu teplým jasom. Na jeseň sa lesy zafarbia do odtieňov červenej, žltej a hnedej a nakoniec v zime tu má každý príležitosť užiť si snehu do sýtosti.

Chceme Vám, milý návštěvník, ukázať aspoň trošku omrviniek z chleba nášho regiónu. Prijmíte preto naše pozvanie na prehliadku najkrajších a najzaujímavejších miest Rajeckej doliny.

RAJECKÁ DOLINA

ŽILINSKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ

SLOVENSKO

Foto J. Velička

Žilina

Krajské mesto Žilina patrí k najďamnickejšie sa rozvíjajúcim mestám Slovenska. Predstavuje dôležitý cestný a železničný dopravný uzol ležiaci na Váhu v mieste, kde sa doň vtieva Kysuca a Rajčianka. Žilinskú kotlinu obkolesujú vysoké pohoria, ktoré dodávajú metropole severozápadného Slovenska jedinečný hornatý a zároveň pestrý charakter. Táto metropola zároveň predstavuje

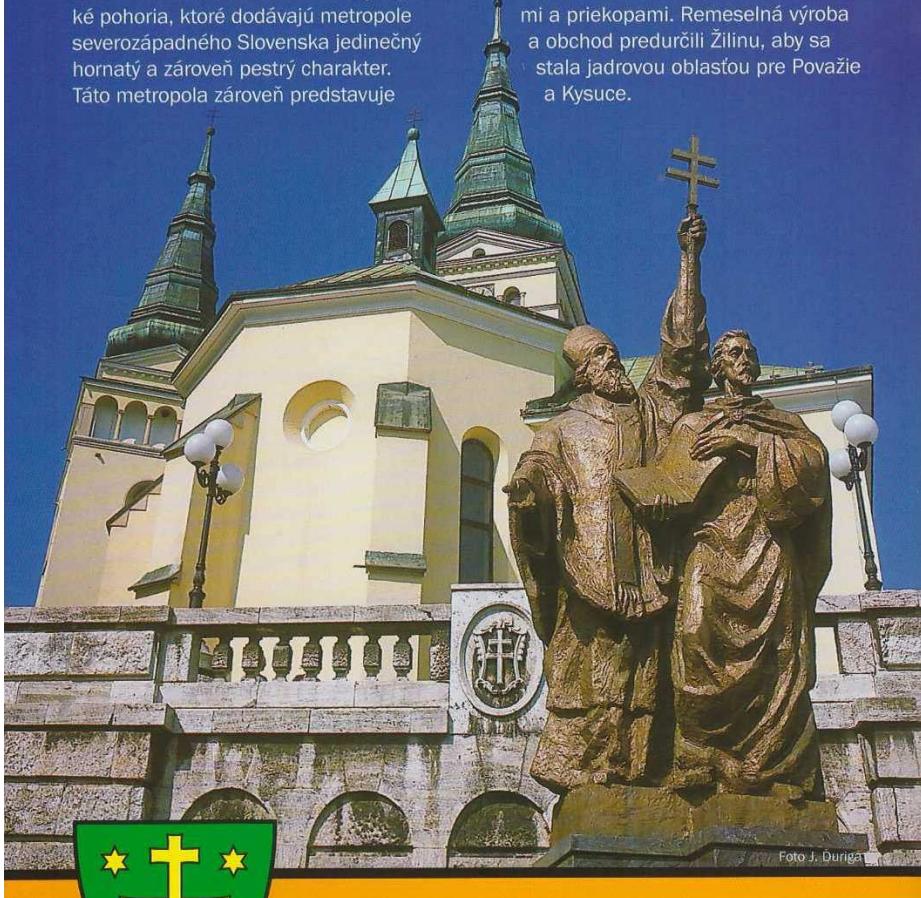

Foto J. Durica

východisko na cestu po území Rajeckej kotliny (ľudo nazývanej „dolina“).

Oblast Žiliny, osídlená už pred 20 000 rokmi, sa stala po usadení slovanských kmeňov vďaka prírodným podmienkam ideálnym miestom pre rozvoj obchodu. Už v 13. storočí získali Žilinčania mestské príprivilegia. Prvá písomná zmienka o Žiline ako meste pochádza z roku 1312. A tak sa z malej osady popri kostole, okolo dnešného Mariánskeho námestia, začalo rozširovať mesto opevnené hradbami a priekopami. Remeselná výroba a obchod predurčili Žilinu, aby sa stala jadrovou oblasťou pre Považie a Kysuce.

Kráľ Ľudovít I. Veľký ustanovil Privilégiom Pro Slavis (1381) zravnoprávnenie Slovákov a Nemcov pri príležitosti návštavy Žiliny. Rok 1451 je pre Slovákov významný – zachoval sa prvý knižný zápis v slovenskom jazyku. Možno aj preto je dodnes Žilina mestom hrdých vlastencov. V priebehu 16. storočia tu bolo založené

Rajecká dolina

Hurbanovej ulici sa nachádza Kostol sv. Barbory. Tento barokový kláštor postavili františkáni v prvej polovici 18. storočia. Donedávna niektoré časti kláštora slúžili aj pre účely konzervatória. Avšak najtypickejším symbolom Žiliny je tzv. „farsky“ Kostol Najsvätejšej Trojice postavený v renesančnom slohu. Hlavná veža kostola je

Foto J. Velicka

evanjelické gymnázium a neskôr, v 17. storočí aj jezuitské, ktoré potom prevzali františkáni. Najtypickejším rysom vtedajšej architektúry sú prestavané gotické domy do renesančného slohu a tie sa s obmenami vyskytujú na Mariánskom námestí dodnes.

Vďaka zachovalej rozmanitosti architektonických štýlov bolo v roku 1987 historické jadro Žiliny vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Ide o Mariánske námestie a príľahlé ulice, ktoré bud' z neho vychádzajú alebo ho obkolesujú. Medzi typické architektonické prvky patria arkády, tzv. laubne pod vysunutými poschodiarmi meštianskych domov na námestí. Socha Nepoškvrnenej Panny Márie, postavená v roku 1738 ako symbol rekatolizácie, sa nachádza v strede námestia. Na západnej strane Mariánskeho námestia sa vypína jednoloďový barokový Kostol sv. apoštola Pavla spolu s jezuitským kláštorom z 18. storočia, známy pod názvom „sirotársky“ kostol. Len o niekoľko metrov ďalej, na vedľajšej

vysoká 51 m a jeho príľahlá zvonica 46 m. Dnes je toto miesto sídlom Žilinskej diecézy a preto má status katedrály.

Budatínsky zámok, ležiaci na pravom brehu rieky Kysuca pri sútoku s Váhom, patrí medzi architektonické a historické skvosty Žiliny. V minulosti predstavoval typický vodný hrad obkolesený ochrannými vodnými priekopami. Za najstaršiu časť zámku sa považuje ranogotická štvorposchodová veža postavená v 13. storočí proti vzmáhajúcemu sa vplyvu Tatárov na území dnešného Slovenska. Počas 14. storočia, za vlády Matúša Čáka, bol postavený jednoduchý palác. Neskôr, v priebehu 18. storočia, po upusťení od obrannej funkcie hradu, bol na pozostatkoch opevnenia postavený barokovo-klasicistický kaštieľ. Posledná rozsiahla obnova sa uskutočnila na začiatku 20. rokov 20. storočia, kedy bolo postavené aj juhozápadné krídlo a zámok nadobudol dnešnú podobu. V súčasnosti sa tu nachádzajú expozície Považského múzea.

Info: www.zilina.sk, www.zilina.net, www.mestozilina.sk, www.regionzilina.sk

Termálne kúpalisko Laura v Rajeckých Tepliciach

Kúpalisko Laura sa nachádza asi 5 až 10 minút pešej chôdze od centra. Je to jedno z dvoch termálnych kúpalísk v Rajeckej doline, veľmi oblúbené a často navštevované miesto. Teplota vody sa pohybuje v rozmedzí 25 – 27 °C, čo však návštěvníkom nebráni v letnej sezóne naplo si užiť zábavu na viacero spôsobov. Dokonca možno tvrdiť, že voda je na tomto kúpalisku jedna z najteplejších v celom okrese.

Každá rodina si tu príde na svoje. K dispozícii má jeden plavecký a detský bazén, o niečo teplejší. Minigolf alebo plážový volejbal znamenajú ďalšie možnosti športového využitia. Tento športovo-rekreačný areál dopĺňajú aj tenisové kurty spolu s výborne vybaveným fitness centrom a saunou, ktoré ležia hneď vedľa kúpaliska. 2-hviezdickový penzión Laura poskytuje 35 lôžok a priestor pre hudobné a tanecné večierky. V minulosti sa tento areál využíval aj pre účely svadobných hostín a pod.

Info: www.spa.sk

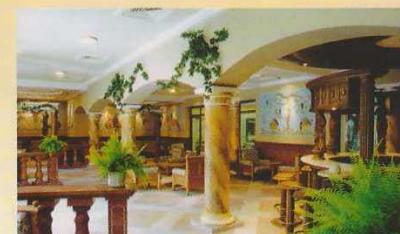
Foto archív SLK Rajecké Teplice (4)

Kúpele v Rajeckých Tepliciach

Výškový rozdiel medzi rajecko-teplickými Skalkami (778 m n.m.) a stredom mesta (425 m n.m.) podmieňuje złamanie západnej časti Rajeckej doliny pozdĺž toku Rajčianky. Predstavuje tektonický zlom, z ktorého vyviera termálna voda z hĺbky približne 1500 m. Tá bola už v stredoveku známa svojimi liečebnými účinkami. Teplota vody v kúpeľoch sa pohybuje v rozmedzí 34 – 38 °C a zachytáva sa v podpovrchových prameňoch z hĺbky približne 30 m.

Na starých mapách zo 14. storočia je toto miesto zobrazené pod názvom Thermae. Neskôr, v 15. storočí sa objavuje aj prvý názov Villa Tapolcha. V dobách Lietavského panstva, najmä počas jeho rozkvetu v 17. storočí, dochádzal k prvej výstavbe v okolí teplých prameňov. Z toho sa do dnešných dní rovinuli po mnohých stavebných a rekonštrukčných, rozširováciach práciach jedny z najprítážlivejších a najprestižnejších kúpeľov v strednej Európe. Dokonca aj sám uhorský palatin Juraj Turzo obľuboval návštevu v tomto raji pre telo a dušu. Po rozpade Lietavského panstva (od konca 17. storočia) však kúpele začínajú pustnúť tiež. V 18. storočí prichádzajú aj na územie hornouhorských stolič myšlienky osvetenstva, a tak sa pod týmto vplyvom uskutočňujú prvé fyzikálne rozbyrovia či systematickejší popis liečivých vôd, ich prameňov a okolia. Prelomovým je však 19. storočie, kedy dochádzal ku komplexnejšiemu rozvoju kúpeľníctva v sade na Slovensku.

Čím dalej, tým viac si mohol dovoliť oblúbené užívanie termálnych vôd okrem bohatej aristokracie i meštiansky stav. Medzivojnové obdobie predstavuje ďalšiu etapu v rozvoji kúpeľov.

Vystavané sú liečebný ústav Baník (dnešná Skalka) i hotely Malá a Veľká Fatra. Dôležitým je rok 1959, kedy došlo k uznaniu kúpeľného štatútu Rajeckých Teplic a ochrane termálnych prameňov. V povoynovej histórii je rozmach kúpeľníctva obrovský, príčom obec Rajecké Teplice získava v roku 1989 štatút mesta.

V minulosti bola liečba zameraná na rozličné kožné ochorenia, opuchliny či ochrnutie. Dnes sa vďaka rozsiahnej rekonštrukcii v poslednej dekáde 20. storočia využívajú kúpele najmä na liečebné, ale aj relaxačné wellness pobytu. Hlavný kúpeľný dom bol pomenovaný podľa starogréckej bohyne lásky Afrodity (Aphrodite). Toto balneologicke centrum poskytuje veľké možnosti relaxácie či kúpeľnej liečby pod odborným lekárskym dohľadom. V kúpeľoch Aphrodite sa liečia rôzne formy degeneratívneho ochorenia pohybového ústrojenstva a nervové choroby. Okrem toho aj choroby z povolania, najmä tie vyvolané toxicíkmi látkami alebo hlukom, ďalej choroby spôsobené prácou s vibrujúcimi nástrojmi a dlhodobým jednostranným zaťažením. Na liečbu slúžia rozličné terapeutické metódy, ako napr. klasická vodoliečba, perličkové, termálne, viriévaňové kúpele, elektroliečba, parafínové zábaly, kyslíková terapia, masáže, sauna, parné kúpele, solárium či rekondičné cvičenia.

Kúpele Aphrodite v Rajeckých Tepliciach nadobúdajú stále väčší medzinárodný význam. Hlavný liečebný dom Aphrodite predstavuje 4-hviezdickový hotel so všetkými možnosťami tomu prislúchajúcimi. Návštěvníci sem prichá-

dajú najmä z Česka, Poľska, Rakúska, Nemecka, ale aj iných krajín. Pre nadstandardné vybavenie, vľúdny personál a príhodnú teplotu vody sa stávajú atraktívnejšími viac než kedykoľvek predtým.

Info: www.spa.sk

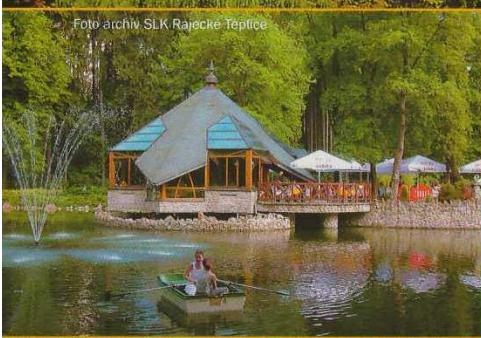
Foto J. Velická

Labutie jazierko v Rajeckých Tepliciach

Táto malá umelá vodná nádrž vznikla napustením z Kuneradského potoka, pravobrežného prítoku rieky Rajčianky. Je to jazierko s priemernou hĺbkou asi 1 m. Svoje pomenovanie dostalo podľa prakticky stálej prítomnosti labutí a kačíc.

Po rekonštrukčných prácach spojených s prestavbou kúpeľných domov získal aj tento rybník svoju novú tvár. Pestrá flóra, vysadená po obvode, predstavuje rozmanitosť vegetácie vrátane rôznych druhov (okrasných) krovín a drevín. Kolorit príjemného miesta pre prechádzku dotváraju spolu s farebnými

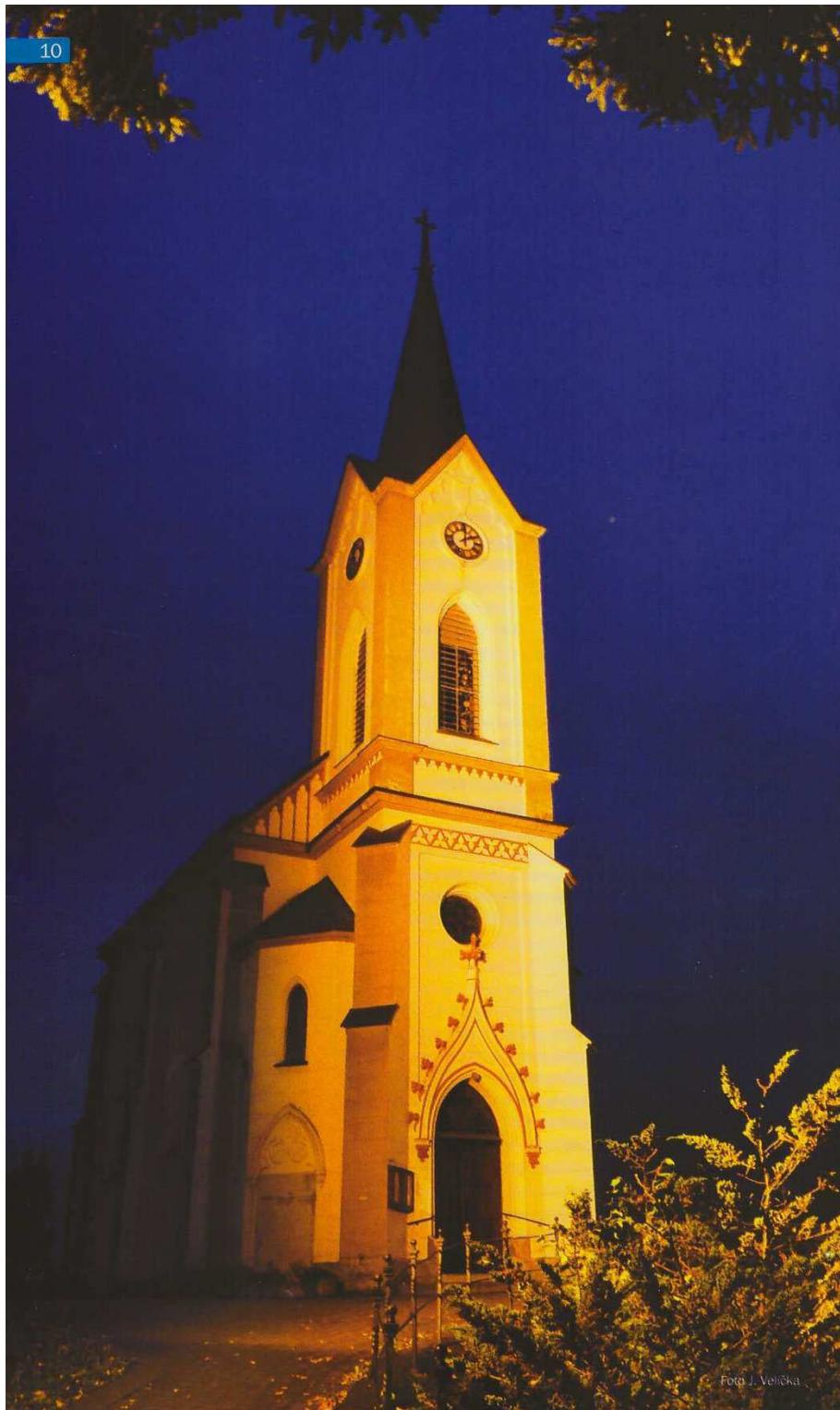
Foto archív SLK Rajecké Teplice

fontánami aj dva ostrovčeky. Na jednom z nich, ktorý je mostíkom priamo spojený s brehom, bola postavená úplne nová reštaurácia, tzv. Rybárska bašta. Ponúka nespočetné množstvo rybích, ale aj tradičných slovenských špecialít. Dokonca si možno priamo z reštauráčného akvaria vybrať rybu na prípravu.

Labutie jazierko nevyužívajú len domáci na oddych s rodinou, ale aj mnoho návštěvníkov či bežných turistov túžiacich po chvíli pohody strávenej v dokonalom a pokojnom prostredí. Od skorej jari až do jesene sa na jazierku prevádzkuje zapožičanie člnkov. Miesto sa často využíva aj na svadobné účely, najmä ako pozadie pri zvečnenom zábere vzácneho okamihu života. V zimnom období poskytuje úžasný priestor na korčúvanie. Svoju estetickú funkciu tak plní počas celého roka.

Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Rajeckých Tepliciach

V minulosti slúžil tento neogotický kostolík, týčiaci sa priamo vedľa hlavnej cesty z Rajeckých Tepíc do Rajca, na celebrovanie pravidelných nedeleňných bohoslužieb v rámci Rímsko-katolíckej cirkvi. Veriaci ho pred 100 rokmi postavili na mieste bývalého cintorína aj pomocou milodarov od obyvateľov okolitých obcí. Bol navrhnutý staviteľom Nicolettom. V súčasnosti však slúži ako kaplnka, vďaka výstavbe nového moderného Kostola Božského Srdca Ježišovho o pár krokov ďalej.

Kostol Nanebovzatia Panny Márie posvätil 15. augusta 1909, v deň Nanebovzatia Panny Márie, vtedajší nitriansky biskup Viliam Batthyány. Architektonicky je to jednoloďová neogotická stavba s dĺžkou 16 metrov a šírkou 6 metrov. Chrám má viacuhlové zakončenie, príčom interiér uzatvárajú zvrchu lunetové klenby. Tie spája intraklenbový pás zbiehajúci do plastických konzol. Loď svätyne ukončuje chodba, nad ktorou bol postavený chorus. Nad ním sa do výšky tiahne kostolná veža, kde sú vstavané tri zvony. Prvý, z roku 1909 a s priemerom 50 cm, bol zasvätený Nanebovzatej Panne Márii. Druhý, zvon hlbšieho tónu s vnútorným priemerom 66 cm, zasvätili sv. Ladislavovi. Fasádu charakterizujú neogotické architektonické prvky (lomené oblúky) a dvojfarebné kvádrovanie. Strechu tvorí medený plech. V nedávnej minulosti bol kostolík renovovaný formou pretierania a oživovania farieb vonkajšej fasády.

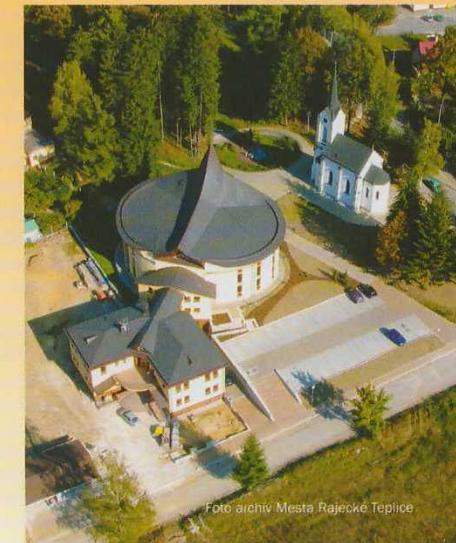
Podobne ako exteriér, aj interiér vykazuje neogotické črty. Majster Hauner zhotoval drevený vyrezávaný oltár. Pozornosť upúta socha Panny Márie s malým Ježiškom na ľavej ruke a s berlou v pravej ruke. Po stranách oltára je umiestnená socha sv. Kataríny Alexandrijskej (patrónky farského kostola v nedalekej Konskej) a sv. Barbory. V minulosti sa tu nachádzali sochy sv. Ladislava a sv. Imricha. Súčasťou interiéru sú aj drevené reliéfy sv. Petra a sv. Pavla,

podobne ako reliéfy sv. Cyrila a sv. Metoda, pochádzajúce z roku 1933. Po obvode interiéru možno prežiť posledné chvíle Ježiša Krista na obrazoch (zastaveniach) krízovej cesty. Tú vytvoril v minulosti rajecko-teplícky rezbár Jozef Pekara. Nás rodák sa preslávil najmä svojím celoživotným dielom – dreveným Betlehemom z Rajeckej Lesnej. Pri vchode do kostola možno vidieť sochu sv. Antona Paduánskeho. Pod podlahou kostola sa minulosti ukrývala krypta, ktorá po svojom rozšírení na kaplnku v roku 1984 umožňuje sledovať celebrovanie svätej omše pomocou lokálneho televízneho prenosu asi 40 veriacim. Socha Sedembolestnej Panny Márie dopĺňa obraz sv. Maximiliána Kolbeho. Práve jemu bola táto kaplnka zasvätená.

Pri príležitosti 100-ročného výročia posvätenia kostola plánuje mesto Rajecké Teplice vydáť publikáciu o súčasnej kaplnke.

Pod kostolíkom sa nachádza aj pamätník obetiam padlých v 1. svetovej vojne spolu s hrobom Rudolfa Súľovského, zavraždeného nemeckými vojskami.

Info: www.farnost-rajecketeplice.sk www.rajecketeplice.host.sk

Kostol sv. Ladislava v Rajci

Farský rímsko-katolícky Kostol sv. Ladislava sa nachádza v strede mesta Rajec. Návštěvník ho nemôže minúť, lebo stojí hned vedľa hlavnej cesty zo Žiliny do Prievidze. Patrí medzi najstaršie a najvzácnnejšie architektonické dedičstvo miestnosti. Prvé zmienky o tejto gotickej svätyni môžeme pozorovať už v 14. storo-

čkovom období. V súčasnosti je to základový murovaný kostol s polygonálne zakončeným presbytériom. 18. storočie znamená pre architektonický vývoj kostola barokový charakter. Oltárny obraz z 18. storočia znázorňuje sv. Ladislava kláciačeho pred Matkou Božou. Bol vytvorený známym maliarom, pôvodom z talianskej rodiny usadenej v Salzburgu, Jozefom Zanussim.

V kostole sa nachádzajú aj tri krypty starých rajeckých rodín: Lengyelovskej, Huljakovskej a Kostkovskej. V 19. storočí ich však zamurovali a náhrobné kamene sa vyhodili. Do dnešných čias sa zachoval

Foto J. Djurica

čí, presnejšie v roku 1368. Pôvodne jednoloďový kostolík si do dnešných dní zachoval len malú časť svojho charakteru, keďže bol niekoľkokrát prestavaný. Konkrétnie ide o spodnú časť veže zaklenutej valenou klenbou. Spolu s čiastočne zachovaným obvodovým murivom to užívá západný lomený ranogotický portál. Tento nádherný neskorogotický portál, situovaný na južnej strane kostola, pochádza z 15. storočia. Nakoniec, v 17. storočí došlo k poslednej významnej prestavbe, pričom okolo pôvodného

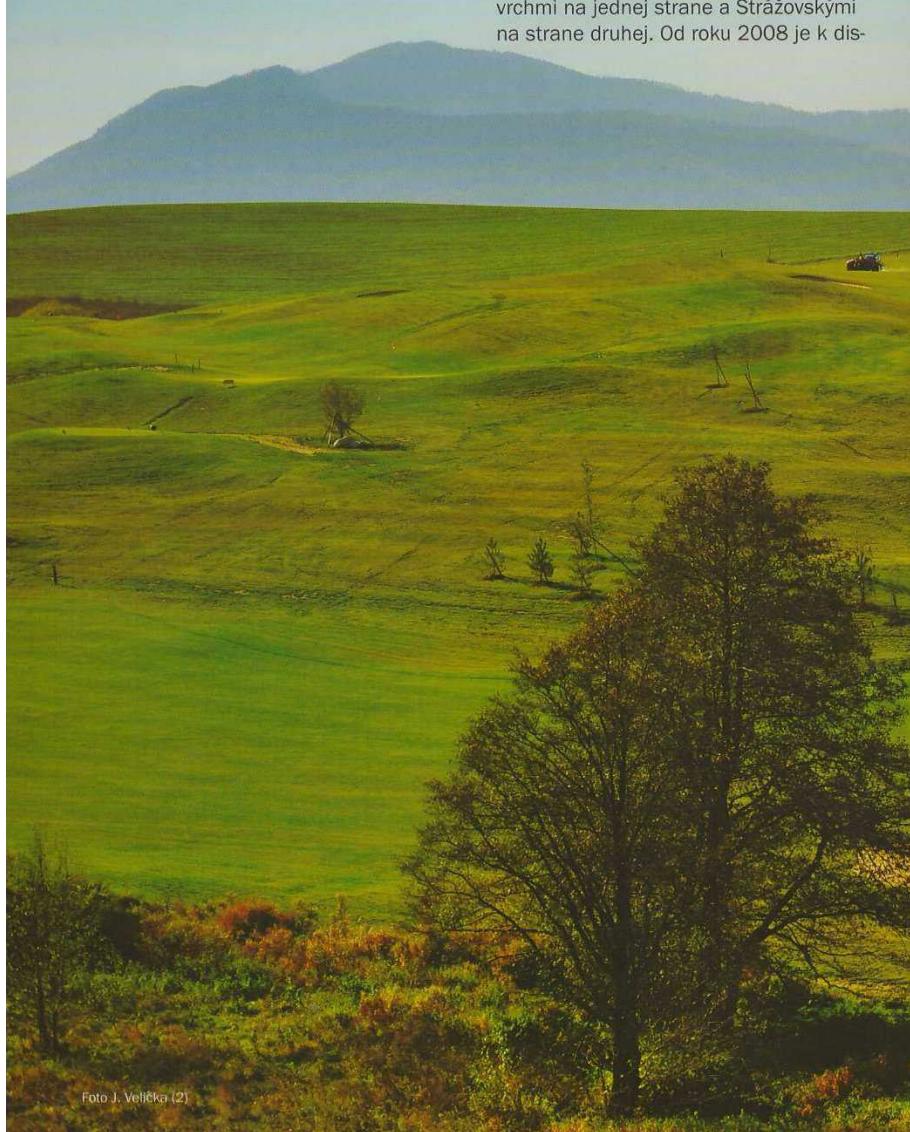

Info: www.rajec.sk

Foto J. Velička (3)

Golf Park Rajec

Ak cestujeme z Rajca do Považskej Bystrice, len 22 km od Žiliny, nemožno minúť nádherný novovybudovaný areál situovaný po oboch stranach tejto cestej spojnice. Vďaka odľahlejšej polohe v lokalite Rajec – Charubina, v blízkosti obce Veľká Čierna, si tu vyznávači golfového umenia a životného štýlu spolu s ďalšími návštevníkmi vychutnávajú aktívny oddych na viacero spôsobov.

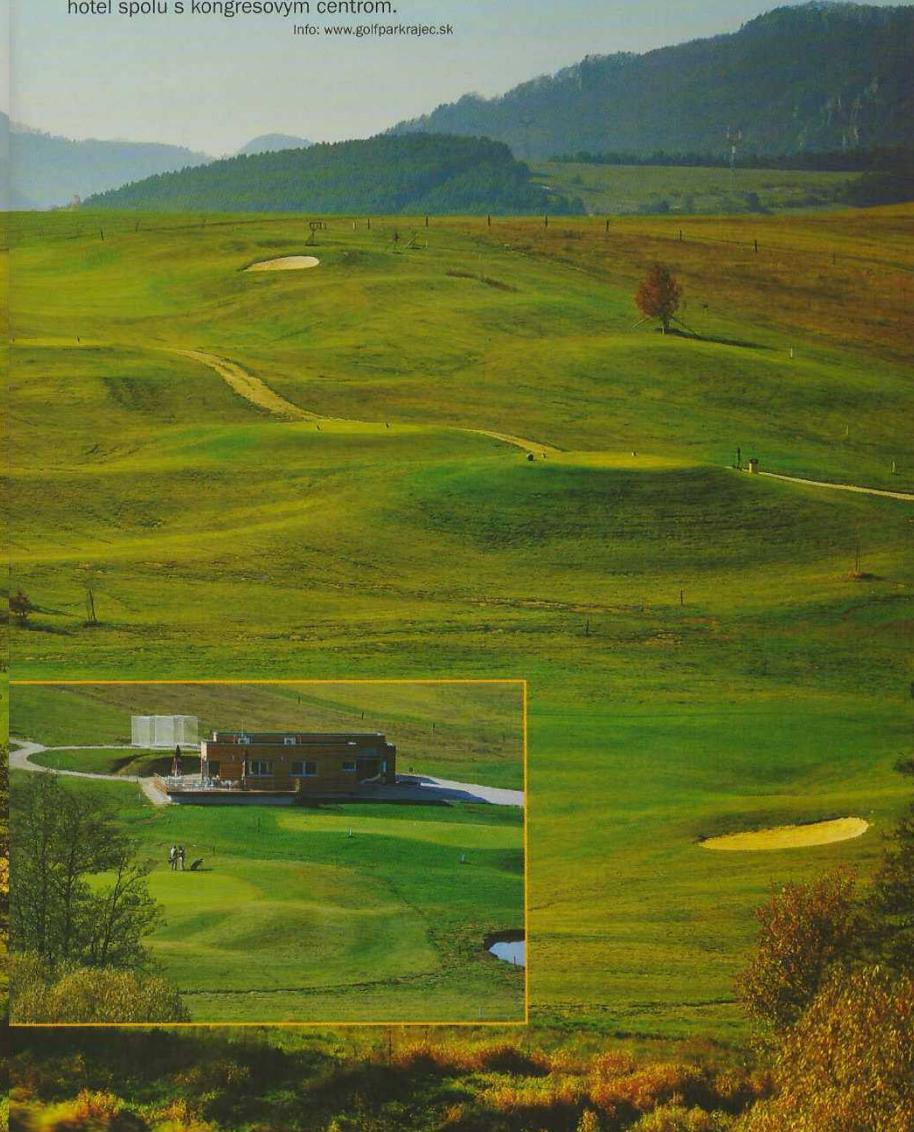
Golfový areál sa nachádza v prekrásnom prostredí obklopenom Súľovskými vrchmi na jednej strane a Strážovskými na strane druhej. Od roku 2008 je k dis-

pozícii 9-jamkové ihrisko (aj s klubovým domom), ktoré predstavuje plochu pre všetky typy hráčov. Plánuje sa vybudovať tu kompletné, majstrovské 18-jamkové ihrisko s celkovou rozlohou 65 ha spolu s prírodným 11-hektárovým jazerom.

Club house ponúka malý golfshop s požičovňou golfového náčinia a ručných vozíkov, recepciu s barom, šatne, parkovisko a samozrejme služby trénera.

Od roku 2010 bude návštěvníkom k dispozícii aj 4-hviezdíčkový wellness hotel spolu s kongresovým centrom.

Info: www.golfparkrajec.sk

Kúpalisko Veronika v Rajci

Termálne kúpalisko Veronika patrí už dlhší čas medzi najvyhľadávanejšie areály letnej sezóny v Rajeckej doline. Návštěvníci sem prichádzajú z mnohých miest, Považskú Bystricu či Žilinu nevynímajúc.

Voda, ktorá bola objavená pri prieskumných prácach v 70. rokoch 20. storočia, pripomína svojim zložením termálne vody Rajeckých Teplíc. Teplota vody sa pohybuje okolo 26 – 27 °C a výdatnosť prameňa je približne 20 l/s.

Areál vytvára osem bazénov slúžiacich pre všetky typy návštěvníkov s celkovou rozlohou 55000 m² (z toho 2 200 m² tvorí vodná plocha). Najväčší plavecký bazén má rozmery 50 x 21 m a hĺbku 180 cm. Časť kúpaliska ponúka celoročné využitie krytého bazénu. Parkovisko hned' v blízkosti kúpaliska pojme naraz asi tisíc automobilov.

Na uhasenie smädu je možné využiť širokú ponuku jednotlivých bufetov, baru alebo kaviarne. Reštauračné služby reprezentuje tradičná slovenská koliba a kvalitná pizzeria s kapacitou 70 miest. V areáli kúpaliska možno využiť niekoľko ponúkaných aktivít, napr. tobogan, plážový volejbal, minigolf, stolný tenis, basketbalové ihrisko, vodnú šmykačku a ďalšie atrakcie pre mladé ratolesti. Neoddeliteľnou súčasťou kúpaliska je aj turistická ubytovňa s celoročnou prevádzkou s kapacitou 55 lôžok a možnosťou polpenzie. Navyše vnútorné priestory otvárajú nové možnosti v podobe organizácie večierkov, stužkových alebo svadobných hostín, ďalej plaveckých výcvikov, detských a mládežníckych táborov alebo najrozličnejších spoločenských podujatí.

Info: www.veronika-rajec.sk

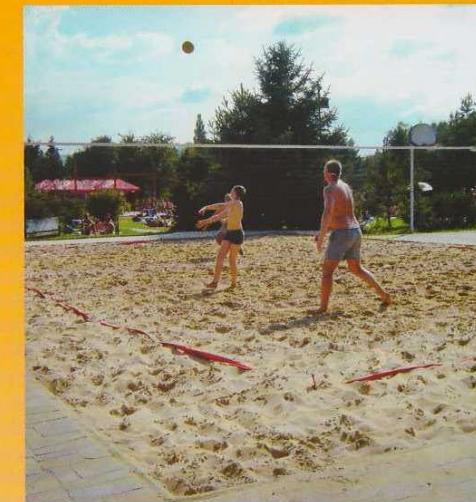
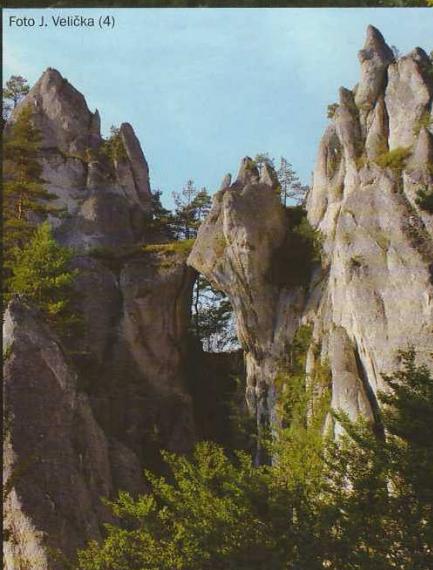

Foto archív Kúpalisko Veronika (3)

Súľovské skaly

CHKO Strážovské vrchy zasahuje na najsevernejšom cípe svojho rozloženia aj do oblasti Rajeckej doliny. Ide o časť s názvom Súľovské vrchy, pričom ich východný hrebeň vytvára západný lem našho územia.

Súľovské skaly predstavujú najstaršie chránené územie v Súľovských vrchoch vyhlásené v roku 1973 v ľavobrežnej časti stredného Váhu. Celková výmera Súľovských skál je približne 543 ha. Z geologickej hľadiska ich tvoria zlepence súľovského typu, ktoré vytvorili v minulých geologickej dobách rozsiahle súvrstvia, na niektorých miestach mocné až 600 m. Mechanické a biologické zvetrávanie podmienilo rozlámание tretihorných (paleogeenných) zlepencov na mnohé skalné útvary: ihly, veže, homole. Podľa svojho neobyčajného tvaru dostali tieto pseudokrasové javy aj specifické pomenovania, napr. Obrovská brána, Gotická brána. Iné zoskupenia svojím tvarom pripomínajú živočíchy (Sova, Jašterička) alebo historickej či priam mystické predmety: Chrám, Trojzubec, Mních alebo 60 m dlhá a nesprístupnená puklinová jaskyňa Šarkania diera. Spolu s ďalšími a aj menšími skalami vytvárajú esteticky mimoriadne pôsobivý krajinný ráz.

Ovalna zniženina Súľovskej kotliny má pahorkatinný charakter a obkolesujú ju dominantly v podobe mnohých bizarných skalisk. V tých miestach, kde prehistorická druhohorná morská voda nenaplavila

okruhliaky, štrky a balvany zlepene vápnitým tmelom, usadili sa jemnejšie sedimenty do bridlicnatých súvrství sileňovcov a ílovcov. Do západného okraja Súľovských vrchov sa zarezáva Súľovská tiesňava vytvorená vhĺbením potoka Hradnianka. Naopak, na severnej strane sa nachádza známy Hlbocký vedopad pri obci Hlbocké, taktiež v bytčianskom okrese.

Čo sa týka fauny a flóry, za najvzácnnejšie sa považujú zachovalé skalné a lesné biocenózy. Mnohé rastlinné druhy tu dosahujú hraničné miesta svojho výskytu v Karpatoch. Rastlinstvo lúk je tu druhovo pestré a obohatené o biotopy drsnejšej karpatskej oblasti. Častými druhmi sú zástupcovia karpatských endemitov, ako napr. klinček leský (*Dianthus nitidus*), soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica*) alebo klinček včasný (*Dianthus praecox*). Druhová diverzita je typická najmä pre oblasti tvorené vápencovým podložím. Početní sú zástupcovia lesnej zveri, ktorá tu nachádzá prirodzený domov, napr. jelene, srny, diviaky, líšky. Medzi tunajšie vzácné druhy motýľov patria napr. vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*) alebo jason červenooký (*Parnassius apollo*). Početní sú aj zástupcovia hadov, napr. užovka hladká (*Coronella austriaca*). Z vtákov je to sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*) či jastrab veľký (*Accipiter gentilis*).

Žibrid (867 m n.m.), druhý najvyšší vrchol Súľovských vrchov (po vrchu Veľký Manin, 890 m n.m.) a zároveň najvyšší vrchol Súľovských skál, sa vypína na východnom hrebeni Súľovských skál. Predstavuje zalesnenú horskú dominantu nad obcami Zbyňov a Jasenové. Z tohto vrcholu možno dovidieť na celú Súľovskú kotlinu obkolesenú skalami a na druhú stranu na Rajeckú kotlinu, hrebeň Lučanskej Malej Fatry a NPR Klak. Blízko Žibridu sa nachádza aj geomorfologický fenomén – skalný Budzogáň.

Info: www.enviroportal.sk, www.sopsr.sk

Prírodná rezervácia Slnečné skaly

Prírodná rezervácia Slnečné skaly bola vyhlásená za chránenú oblasť v roku 1965 (novelizácia z roku 1984). Nachádzajú sa na ceste zo Žiliny do Rajca, asi 3 km pred Rajeckými Teplicami, medzi mestou Poluvsie a obcou Porúbka. Skaly o celkovej výmere 90,54 ha vznikli ako tektonická troska v rámci tzv. Chočského príkrovového vrásnenia, čo sa považuje za najvyššiu časť subtatranských príkrovov. Vplyvom exogénnych geomorfologických procesov (vody, gravitácia, mráz, vietor) sa dolomity a dolomitické vápence rozdrobili na množstvo vysokých vertikálnych vežovitých a stĺpovitých úlomkov rozdeľených viacerými puklinami. Práve preto je už niekoľko desaťročí vyhľadávaným miestom skalolezcov a začínajúcich horolezcov predovšetkým ako cvičisko rôzneho stupňa obtiažnosti. Vegetačný kryt pozostáva najmä z kalcifilných podhorských bukových porastov a sekundárnych, resp. aj reliktívnych borovic s prímesou smreka. Výnimočnou je skalná vegetácia, ktorá obsahuje okrem typických teplomilných druhov aj niektoré horské. Medzi chránené druhy kveteny Slnečných skál patria napr. horec Clusiov (*Cimicifuga Clusii*), poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*), ale aj zriedkavé či ohrozené druhy: podkovka chochlatá (*Hippocrepis comosa*) alebo smrečinec plazivý (*Goodyera repens*). Skalné štrbininy predstavujú prirodzené miesta výskytu netopierov, ako napr. večernica tmavá (*Vesperilio murinus*).

Pod spomínaným vežovito členeným dolomitovým skalným mestom sa od 70. rokov minulého storočia prevádzkuje autokemping. Po nedávnej revitalizácii súkromným vlastníkom má podobu indiánskeho mestečka. Pre návštěvníkov a vyznávateľov skalolezectva predstavujú Slnečné skaly jedinečný priestor pre relaxáciu a aktívny oddych v malebnej oblasti medzi Rajčiankou a vysoko sa týčiacimi skaliskami. K dispozícii sú sprchy, toalety, kuchynky a prípojky na 220V, ihriská nevynímajúce. Kemping je kapacitne dimenzovaný približne pre 500 osôb s karavanmi alebo kempovaním na trávnatej ploche.

Info: www.camping-raj.sk, www.enviroportal.sk, www.sopsr.sk
Foto archív Rajecká Pohoda

Prírodná pamiatka Turská skala

Prírodná pamiatka, ktorá sa nachádza na ceste zo Žiliny do Prievidze za ľavou odbočkou na Turie, bola vyhlásená v roku 1982 o výmere 4,38 ha. Podobne ako Poluvsianska skalná ihla aj Turská skala vznikla oddelením špecifického geomorfologického útvaru od prílahkých dolomitových Slnečných skál. Príčinou je zarezanie Rajčianky do menej odolnej výplne Žilinskej kotliny, a preto sa považuje za vzorový príklad tzv. obtodeníka pre meandrovanie Rajčianky smerom na sever. Územiu sa poskytuje ochrana na vedecko-výskumné, náučné a kulturno-výchovné ciele.

Turská skala spolu s protíľahlými dolomitmi Slnečných skál predstavuje akoby bránu na ceste do Rajca. V poslednej dekáde 20. storočia bol na južnom skalnom brale namaľovaný slovenský štátны znak.

Info: www.enviroportal.sk,
www.sopsr.sk
Foto J. Velička

Skalky

Súľovské skaly zasahujú zo svojho hlavného východného hrebeňa, ktorý vytvára prirodzený západnú hranicu Rajeckej doliny, do tejto oblasti ešte aj orografickým výčnelkom nazývaným jednoducho Skalky (778 m n.m.). Tie majú podobné tvary ako Súľovské skaly, avšak ich štruktúra je úplne odlišná. Ak sú Súľovské skaly tvorené zlepencami, Skalky boli vymodelované tektonickým zlomom a erozívnou činnosťou do dolomitického masívu. Zo západu tento komplex uzatvára Tlstá hora (747 m n.m.), ktorá však pre svoj zalesnený vrchol zmenužuje výhľady tak na hlavný súľovský hrebeň, ako i do doliny.

Pre turistov je omnoho príťaživejšia centrálna časť tohto vápencového komplexu, obzvlášť jeho južný svah. Z nižších častí, dostupných od kúpaliska Laura do 45 min. pohodlnej chôdze, Skalky poskytujú výhľad na mesto Rajecké Teplice v celej svojej šírke. Ak však človek podstúpi cestu nahor ďalších približne 15 min. strmým svahom do najvyšších partií vápencových skál, naskytne sa mu veľkolepý výhľad na celú Rajeckú dolinu. Od Turia cez Stránske do dolín Kuneradu a Kamennej Poruby, na hlavný hrebeň Lúčanskej Malej Fatry, Rajec až po Kľak a v diaľke Strážov – dva mohutné vrcholy v závere zvlhnnej Rajeckej doliny. Táto fascinujúca krajinná scenéria dokáže aj napriek svojej relatívne nízkej nadmorskej výške konkurovať aj tým najkrajším výhľadovým vrcholom na Slovensku.

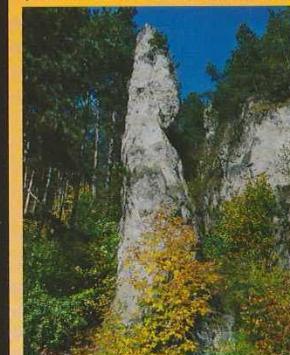
Ale ten naozaj obdivuhodný pohľad sa nám naskytne asi po ďalších 40 – 45 minút miernej chôdze po červenej značke smerom na sever, ku hlavnému vrcholu Skaliek. Tu možno dovidieť až na slovensko-moravskú hranicu, cez hrebene Súľovských vrchov až na Javoríky či Kysuckú vrchovinu. Priamo za krajským mestom Žilina, ktoré sa nám rozprestiera ako na dlani, možno pozorovať tzv. Kysuckú bránu (severo-južný prielom rieky Kysuca smerom k sútoku s Váhom) a takmer celé terchovské, resp. varínske podolie. Na horizonte, po pravej strane je to zas časť hrebeňa Krivánskej Malej Fatry. Ozajstnú nádheru však vidíme priamo pred sebou – celý Lietavský hrad, ktorý odhaluje kus zo svojej starobylej veľkoleposti a nedobytosti na protíľahlom svahu. V niektorých momentoch si návštěvník môže pripadať ako v rozprávke a málo-kedy sa človeku odtiaľ chce skutočne odísť.

Info: www.hiking.sk, www.turistickamapa.sk

Prírodná pamiatka Poluvsianska skalná ihla

Táto prírodná pamiatka bola podobne ako Slnečné skaly vyhlásená v roku 1965 o výmere 0,20 ha. Predstavuje výrazný krajinnotvorný prvk v časti Rajeckých Teplic zvanej Poluvsie. Objekt nemožno minúť, pretože sa nachádza na ceste zo Žiliny do Prievidze napravo za železničným priecestím, hneď vedľa cesty.

Ide o ochranu skalnej dominanty, brala vápencového dolomitu ihlovitého tvaru o rozmeroch 11 x 5 m a výšku približne 15 m. Skalná ihla sa v posledných geologickej obdobiach oddeliла eróznymi procesmi (mráz a voda) a tektonickými poruchami od masívu Slnečných skál. Ešte v nedávnej minulosti sa Poluvsianska skalná ihla používala na základný horolezecký výcvik. Ale kvôli častým puklinám v strednej a vrchnej časti a kvôli drobivosti skalných výčnelkov sú momentálne akékoľvek horolezecké aktivity na skalnom útvaru zakázané.

Info: www.enviroportal.sk, www.sopsr.sk
Foto J. Velička

Skalný budzogáň

Z geologického aj geomorfologického hľadiska ho možno považovať za neuveriteľný a fenomenálny prírodný úzak. Z vedeckého aspektu môžeme konštatovať, že ide o skalnú trosku vypreparovanú erozívnu činnosťou mrazu a vody. Okolie je celkom husto zalesnené, takže ho z hlavného hrebeňa Súľovských skál nemožno spozorovať, ale vedie k nemu náučný chodník priamo z Rajeckých Teplic a dá sa poľahky nájsť. Nachádza sa asi 2 hodiny pomalej a pohodnej pešej chôdzke nad obcou Zbyňov. Skalný Budzogáň má podobu zovretej päste a je vysoký približne 12 m.

Nedávno OZ Kultúra z Rajeckých Teplic obnovilo náučný chodník. Trasa viedie priamo zo centrálneho parku, kde bola umiestnená úvodná tabuľa, až k Budzogáňu. Náučné tabule detailne popisujú prírodné prostredie okolia a spolu s textami v anglickom jazyku otvárajú veľké možnosti spoznávania Rajeckej doliny spolu s tradičnou legendou.

Tá rozpráva príbeh o obrovi, ktorý sa rád putoval po krajinе až raz narazil na vľúdnú, utešenú, panenskú krajinu Rajeckej doliny. Hovorí sa, že veľkosť jeho čižmy by dokázala zakryť celé Rajecké Teplice. Ako doputoval do našich končín, rozhodol sa chvíľku sa tu zastaviť a nabrať nových síl pri odpočinku v hornatej a zalesnenej krajinе.

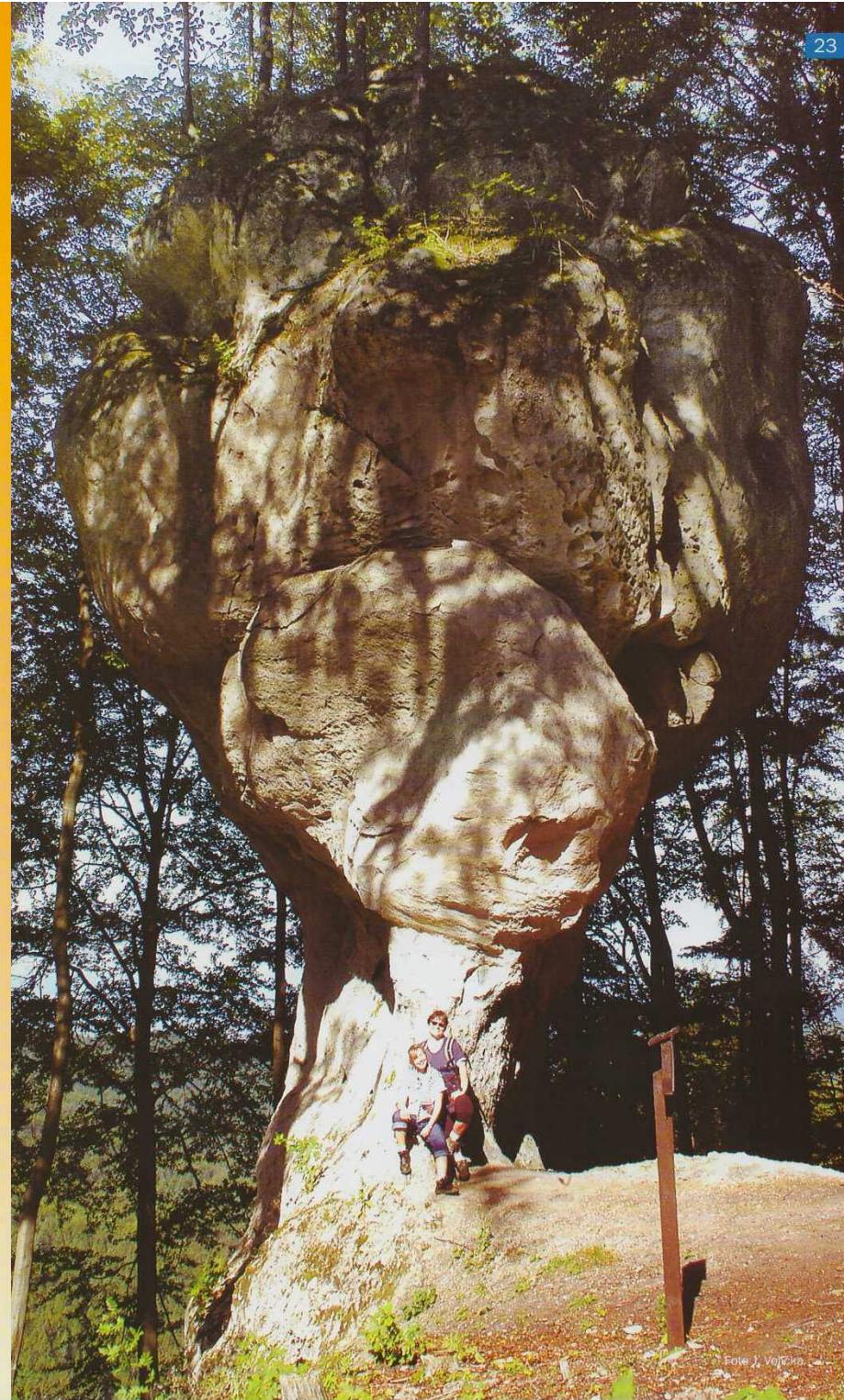
Foto archív SLK
Rajecké Teplice

Po dlhej vandrovke z ďalekých krajov tak vysmäadol, že vypil celé Rajecké jazero, ktoré dnes už len ľahko možno nájsť. V blízkom okolí však existuje niekoľko náznakov, kde sa kedysi jazero nachádzalo. Traduje sa, že také množstvo rýb na jednom mieste bolo možné uloviť najbližšie niekde na mori Dolnej Zeme.

V Rajeckej doline v tom čase pradávnom ráslo aj najmohutnejšie stromisko na celom šírome svete. Ľudia ho nazývali Hromodubom. Ale obor mal takú veľkú silu, že dokázal Hromodub úplne vykoreniť a navyše si z neho ešte aj budzogáň vystrúhať. Všetky brezy, smreky, ba aj buky a ostatné duby budzogáňom dokonale vyčistili, a tak sa väčšia časť Rajeckej doliny odkryla a nastavila svoju tvár slnku. Slnko sa veľmi často začalo opierať na odkryté skaliská. Stále viac a viac. Odvtedy ich ľudia nazývajú Slniečné skaly. Ako ich tak slniečko ohrievalo, obrovi sa zažiadalo oddýchnuť si pred ďalšou cestou. Po výdatnom obede sa teda uložili sa na skaly.

Len pospolity ľud, odjakživa skúšaný drsnou prírodou, si predtým každý rok nazbieral miazgu z Hromoduba do zásoby, na horšie časy, na zimné večery, aby si jej zapálením posvetili v dlhých tmách. A tak milému obrovi, ktorý stále tvrdospí, natierajú chodidlá nôh miazgou. Tak sa ešte v polopšánku prilepil k zemi. Po prebudení zistuje, že sa z miesta nemôže ani pohnúť. A tak v návale zlosti zahadzuje budzogáň ďaleko od seba a ten ani hviezda letiacia nočnou oblohou dopadá na pôvodné miesto, kde ešte pred príchodom obra rásťol Hromodub. Načim vážne odísť. Jeden deň. Dva dni obrovho trápenia. Až na tretí deň sa mu podarilo odlepíť sa od trávnatej zeme. Ihned sa cez kopce pozrel smerom na zahodený budzogáň: „Pre teba som stratil zbytočne tri dni svojho obrovitánsky dragocenného času! Bodaj by si skamenej!“

Od toho času až do dnešných dní nám v zemi zapichnutý budzogáň pripomína, že kradnúť a veriť obrom sa nemá, ba ani nedá a že ľudia si majú zakaždým pomáhať. Treba sa ísť pozrietať, či tam ešte naozaj stojí...

Národná prírodná rezervácia Kozol

Lokalita Kozla (1119 m n.m.), ako národnej prírodnej rezervácie, jednej z dvoch v oblasti Rajeckej doliny, sa nachádza na ľavej strane cesty smerom zo Žiliny do Rajeckých Teplíc. Svojou excentrickou polohou zasahuje do katastra Poluvsia, čo je časť mesta, a návštěvníka odpre väčšinou dokonca až ku Rajcu. Týci sa na západnom okraji akoby prírodný symbol odhadlania a nebojácnosti obyvateľstva späťho s rodnou hrdou.

Rezervácia bola vyhlásená v roku 1993 s celkovou rozlohou 92 ha. Tento výrazný vrchol bočného hrebeňa Lúčanskej Malej Fatry pozostáva z odolných dolomitov a dolomitických vápencov, čo znamenajú vzácné vápencové komplexy. Predstavuje príkrovovú trosku, ktorá sa v minulých geologických dobách nasunula na menej odolné prvohorné horniny. Kvôli mälo odolnému podložiu a vplyvom exogénnych, geomorfologických činiteľov (dážď, mráz, zarezávanie vodného toku) zvetrali južné a juhovýchodné svahy do veľmi strmhého reliéfu. Ten prudko spadá cez niekoľko bralných stupňov do Medzihorskej doliny.

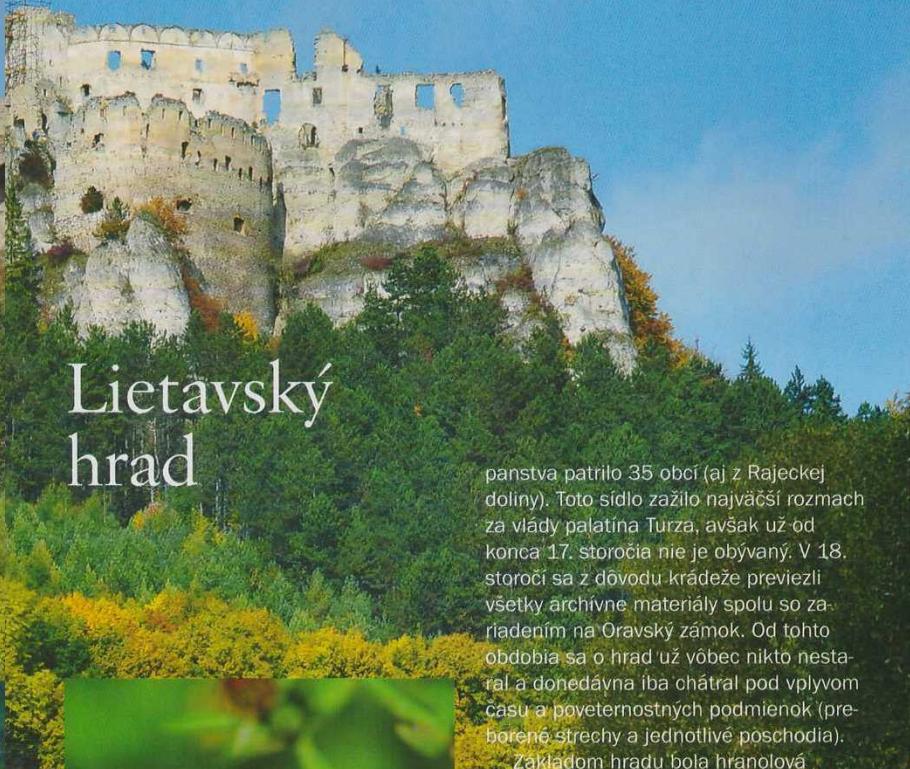
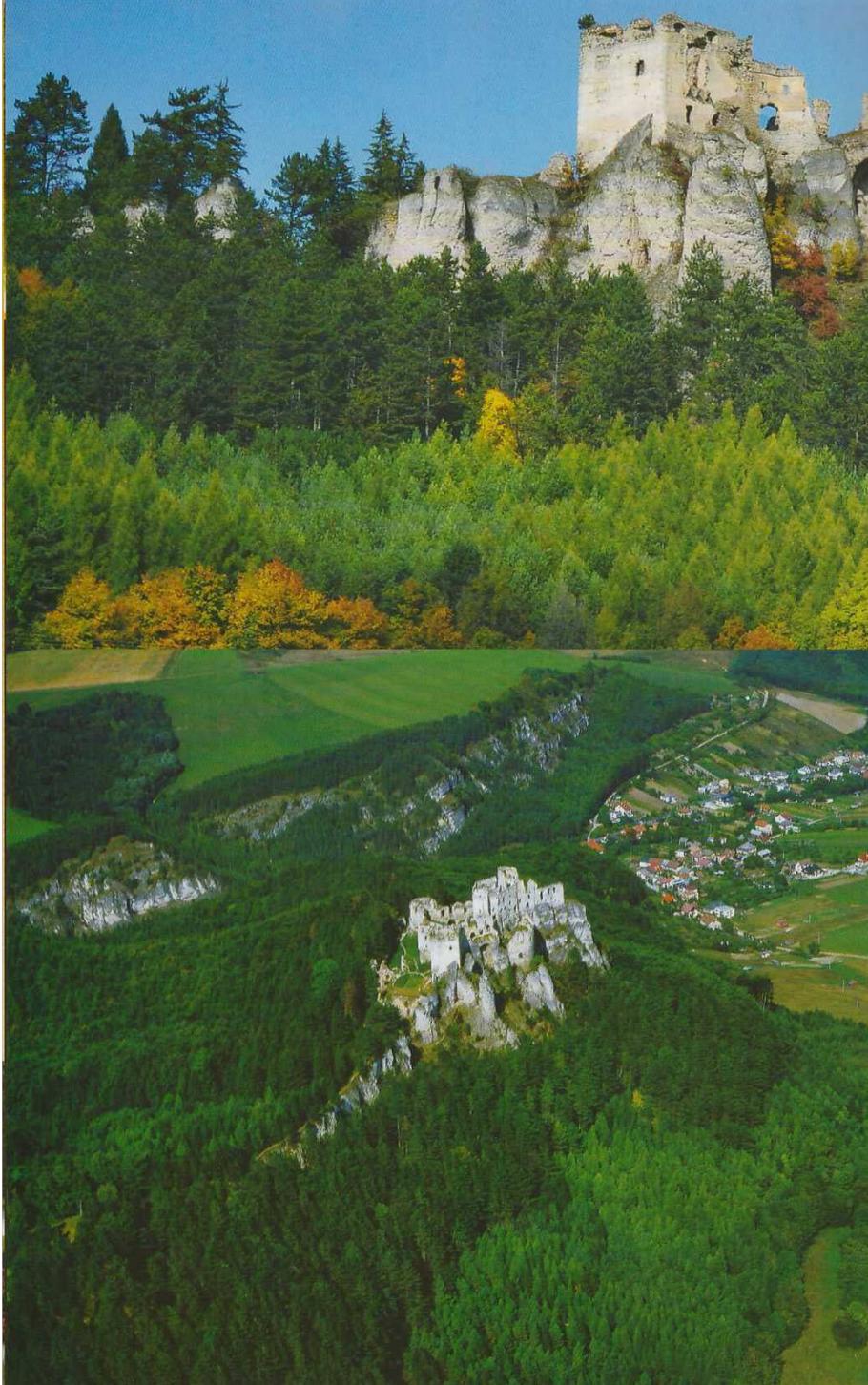
Kozol reprezentuje jeden z najúžasnejších momentov, kedy sa človek dokáže vcítiť do divokosti prírody a nadobudnúť pocit jej súčasti. Husto zalesnené svahy sú dokonalým útočiskom pre množstvo zástupcov fauny a flóry. Exponované južné svahy poskytujú zasa miesta prirodeného výskytu teplomilných vápencových subalpínskych reliktov. Z vrcholovej časti Kozla možno dovidieť až do rozsiahlej Žilinskej kotliny, na Súľovské vrchy (ich východný hrebeň spolu s najvyššou severnou časťou) či hrebeňe Lúčanskej Malej Fatry.

Predmetom ochrany na území Kozla sú predovšetkým nespevnené karbonátové horniny montánneho stupňa, biotopy kyslomilných a vápnomilných bukových lesov alebo lipovo-javorové sutiňové lesy. Spomedzi najohrozenejších a zároveň chránených zástupcov fauny treba spomenúť fúzaka alpského (*Rosalia alpina*), medveďa hnedého (*Ursus arctos*) alebo rysa ostrovida (*Lynx lynx*). Z rastlinných druhov to bude potom najmä poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*).

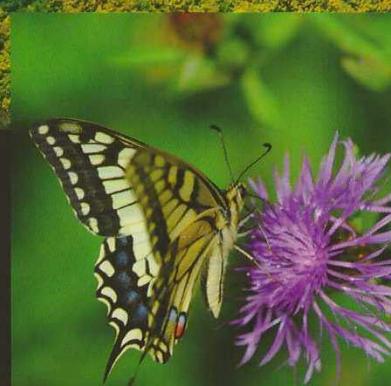
Počas 2. svet. vojny sa v okolí Kozla, ale aj nedalekého Kobylieho či Skalky (1308 m n.m.) odohrávali ťažké boje. Tie vyústili v rámci SNP do partizánskych lesných bojov. Doliny vybiehajúce z Kozla do východnej a severnej strany poskytvali partizánom bezpečný úkryt pred nemeckými vojskami, ale zároveň aj blízkosť ku ostatným ľudským obydliam.

Info: www.enviroportal.sk, www.sopsr.sk Foto J. Velička (3)

Lietavský hrad

Tento hrad bol postavený v 1. polovici 13. storočia na vrchu Cibulník v nadmorskej výške 635 m n.m. medzi obcami Lietava a Lietavská Svinná. Jeho zrúcaniny sú považované za najroziahlejšie na Slovensku, pričom samotný hrad bol pravdepodobne rozlohou druhý najväčší. Strmé a neprístupné skaliská odjakživa chránili Lietavský hrad pred nájazdmi zo severnej a východnej strany. V stredoveku sa považoval za nedobytný a do jeho

panstva patrilo 35 obcí (aj z Rajeckej doliny). Toto sídlo zažilo najväčší rozmach za vlády palatína Turza, avšak už od konca 17. storočia nie je obývaný. V 18. storočí sa z dôvodu krádeže previezli všetky archívne materiály spolu so zariadením na Oravský zámok. Od tohto obdobia sa o hrad už vôbec nikto nestral a dohodávna iba chátral pod vplyvom času a poveternostných podmienok (prebořené strechy a jednotlivé poschodia).

Základom hradu bola hranolová hradná veža, dnes zachovaná vo výške približne 14 m. Vo východnom smere bol ku hradnej veži pristavený palác a zakončený kaplnkou. Práve v priestoroch hradnej kaplnky sa zachovali zvyšky murov a omietok. V posledných rokoch sa však skupina mladých aktivistov snaží o rekonštrukciu Lietavského hradu ziskaním finančných zdrojov z rôznych grantov.

Lietavský hrad poskytuje jeden z najkrajších výhľadov v okolí, odkiaľ možno dovidieť až do Terchovskej doliny, na Kysuckú bránu, Javoríky, Súľovské vrchy, protiahlié Skalky či Lúčanskú časť Malej Fatry.

Info: www.hradlietava.sk,
www.obeclietava.sk
Foto J. Velička (4)

Gotický kostol pochádza zo 14. storočia, pričom samotná výstavba započala v roku 1368 povolením ostríhomského arcibiskupa. Potreba kostolíka sa zdôvodňovala tým, že miestne obyvateľstvo malo príliš ďaleko dochádzať na bohoslužby do kostola v Rajci hlavne kvôli zime, dažďu a niekedy aj povodiam. V 15. storočí došlo k viacerým úpravám – veriaci spevnili múry a vstavali gotické okná.

Starobylý kostol, v minulosti zasvätený sv. Helene, sa nachádza na hornom konci obce, po pravej strane cesty smerom na križovatku s Kuneradom, Konskom a Rajeckými Teplicami. V minulosti stál teda nad dedinou. Obklopoval ho oplotený cintorín, ktorý sa využíva až do dnešných čias. S cieľom stabilizovať kostolík prišli ľudia s myšlienkom spevniť ho podpornými múrmi. Zvyšky týchto bočných múrov možno badať dodnes.

Na základe historických prameňov môžeme konštatovať, že dve gotické okná a klenba predstavovali hlavné vtedajšie architektonické charakteristiky kostola. Avšak okolo roku 1800 sa klenba prepadla, a tak ju veriaci nahradili drevenou povaľou. Ďalšiu stavebnú nevhodu predstavovala neustále zavlnutá sakristia. Hlavne preto sa kňazské, bohoslužobné rúcha vešali na hradu, zamurovanú do protilehlých stien. Oltárny (obetný) stôl dôsledne vypracovaný z dreva, umelecky vyrezávaná kazateľnica či pokladnička spolu s mosadzou nádobou na svätenú vodu – to je len niekoľko príkladov skromného zariadenia v interéri kostola sv. Heleny.

Oltár a sakristia boli oddelené od chrámovej lode triumfálnym oblúkom. Uzatváral ju drevený doskový strop a presvetlovali tri okná. Takisto drevený chorus podporený stĺpmi poskytoval priestor pre

Zrúcanina gotického kostola v Stránskom

organistu (5-registrový organ). Murovaná veža s nízkou šindľovou strechou, podobou hlavnej streche kostolíka, priliehala ku hlavnému múru, avšak vchádzalo sa do nej zvonku. Obsahovala dva zvony, z nich väčší, odliaty vo Varíne 18. storočia, väzil približne 250 kg a bol zasvätený sv. Jánovi Nepomuckému. Druhý bol o niečo menší (asi 200 kg).

Kostol disponoval dvoma oltármi, pričom na tom hlavnom sa nachádzali obrazy zasvätené sv. Helene a sv. Rozálii. Po bokoch oltára sa týčili sochy svätcov: sv. Jána Krstiteľa, sv. Rócha, sv. Apolónie a sv. Agnesy. Oltár dopĺňal svätostánok s maľbou Ježiša Krista, Spasiteľa. Na vedľajšom oltári bol umiestnený obraz Svätej Rodiny doplnený o sochu Panny Márie.

Sväté omše sa tu v minulosti slúžili každú tretiu nedelu a v prípade pohrebnych obradov. Súčasťou cirkevného majetku, prináležiacom ku kostolu, boli aj polia a role, ktoré si drobní rolníci z okolia za poplatok prenajímali, a tak sa mohol kostol udržiavať. Avšak zásadná zmena prichádza 15. januára 1858, kedy seismické otrasy dovedely nevidaných rozmerov s epicentrom pri vrchole Minčol v Lúčanskej Malej Fatre drasticky zničili tento vzácny kostolík. Bol taký poškodený, že akákolvek účasť na svätej omši mohla dopadnúť pre veriacich tragicky. Narušená stabilita, značne poškodený plášť a strecha znamenali odsúdenie kostola sv. Heleny na uzavorenie (1877) a následné chátranie. Sochy boli v minulosti prevezené do farského

kostola v Konskej. Zvony sa počas 1. svetovej vojny použili na zbrojársku výrobu. Pozostatok veže gotického kostola sv. Heleny bol v roku 1992 spevnený z dôvodu ochrany a aspoň čiastočnej konzervácie tejto cennej historickej pamiatky na území Rajeckej doliny. Ruiny tohto chrámu dodnes stojia nad obcou a pripomínajú hrôzy zemetrasnej činnosti, ktorá v minulosti neobišla ani Slovensko.

Info: www.stranske.sk Foto J. Velička (3)

Foto J. Velička (3)

Kuneradský zámok

Gróf Ballestrém, jedna z najvplyvnejších osobností obdobia pred 1. svetovou vojnou, dal postaviť zámok v ústí Svitáčovej doliny za obcou Kunerad. Stavba sa realizovala v období rokov 1914 – 1916 a predstavuje vtedajšiu modernú secesnú budovu, ktorá čerpala inšpiráciu v súdobej francúzskej architektúre.

Biele múry, terasy, exteriérové schodiská, arkády a vežičky spolu s kontrastnou červenou strechou oživujú toto bývalé lovecké sídlo. Vysoké strechy s vikiermi a prevýšeným stredom pripomínajú akoby gotický vplyv. Zariadenie interiéru kopírovalo jeho vonkajšie prvky. V minulosti zámok disponoval

aj vlastnou vodnou elektráňou. Pri bude so nachádza aj malý vodopád vytvorený odpadovou vodou z turbíny ako pozostatok tohto technického riešenia sebestačnosti. Kuneradský zámok bol vybavený komfortne a vtedajším najmodernejším zariadením.

Pred 1. svetovou vojnou sa plánovalo, že bude slúžiť na lovecké, rekreačné a spoločenské účely rakúskym a nemeckým aristokratom. Prednostne sa však očakávalo, že v ňom budú tráviť oddych vtedajší rakúsky cisár František Jozef a nemecký cisár Wilhelm II. Zámok slúžil aj ako sídlo pre príležitosti stretnávania celej rodiny Ballestrémovcov, ktorí sa takto schádzali dvakrát za rok – na jar a na jeseň. Takýto pobyt sa tradične snúbil s prehliadkou okolitých lesov spojených s poľovačkami či s bližším spoznávaním práce lesníkov obhospodarujúcich rodinné lesy. Gróf Ballestrém aj so svojou rodinou bol všeobecne známy svojou vzdelanosťou, vrúcnosťou a najmä nábožnosťou. Znakom toho je aj kaplnka sv. Terezky Ježíškovej.

Zlom nastáva počas 2. svetovej vojny, presnejšie 25. septembra 1944, kedy zámok slúžil ako sídlo partizánskeho

štábu. Po parciálnych úspechoch partizánov v Slovenskom národnom povstani nemecké vojenské jednotky zámok v tento deň vypálili. Neskôr v roku 1959 dochádza ku rozsiahnej rekonštrukcii.

Kuneradský zámok sa nachádza v nádhernom, tichom prostredí divokých lesov, ktoré predstavujú ideálne miesto pre klimatoterapiu a na preliečenie netuberkulóznych ochorení dýchacích ciest. Do poslednej dekády 20. storočia bol intenzívne využívaný pre viaceré zdravotné účely. V dnešnej dobe patrí pod správu kúpeľov v Rajeckých Tepliciach, je uzavretý a využíva sa len na špeciálne objednávky či výnimočné príležitosti.

Info: www.zamky.sk, www.spa.sk

RAJECKÉ TEPLICE
tel.: 041/509 90 60
sekretariat@rajecke-teplice.sk

RAJEC
tel.: 041/542 20 30
msu@rajec.sk

Čičmany
tel.: 041/549 21 23
cicmany@pobox.sk

Ďurčiná
tel.: 041/542 21 94
obecdurcina@stonline.sk

Fačkov
tel.: 041/549 11 28
fackov@rajec.net

Jasenové
tel.: 041/542 25 16
obecjasenove@rajec.net

Kamenná Poruba
tel.: 041/549 83 32
obeckamennaporuba@stonline.sk

Kľače
tel.: 041/542 20 97
ocuklace@rajec.net

Konská
tel.: 041/549 37 03
obecny_urad@obeckonska.sk

Kunerad
tel.: 041/549 37 13
oukunerad@stonline.sk

Lietava
tel.: 041/597 10 27
oulietava@stonline.sk

Lietavská Lúčka
tel.: 041/568 81 12
obec-lietavskalucka@stonline.sk

Lietavská Svinná-Babkov
tel.: 041/568 86 15

Malá Čierna
tel.: 041/542 20 93

Podhorie
tel.: 041/597 00 09
podhorie@stonline.sk

Porúbka
tel.: 041/568 84 14
ouporubka@stonline.sk

Rajecká Lesná
tel.: 041/542 47 47
ourajeckalesna@stonline.sk

Rosina
tel.: 041/598 32 78
obec.rosina@inmail.sk

Stránske
tel.: 041/549 37 45
ocustranske@stonline.sk

Šuja
tel.: 041/542 37 92
obecsuja@centrum.sk

Turie
tel.: 041/598 91 72
obecturie@rajec.net

Veľká Čierna
tel.: 041/542 22 95

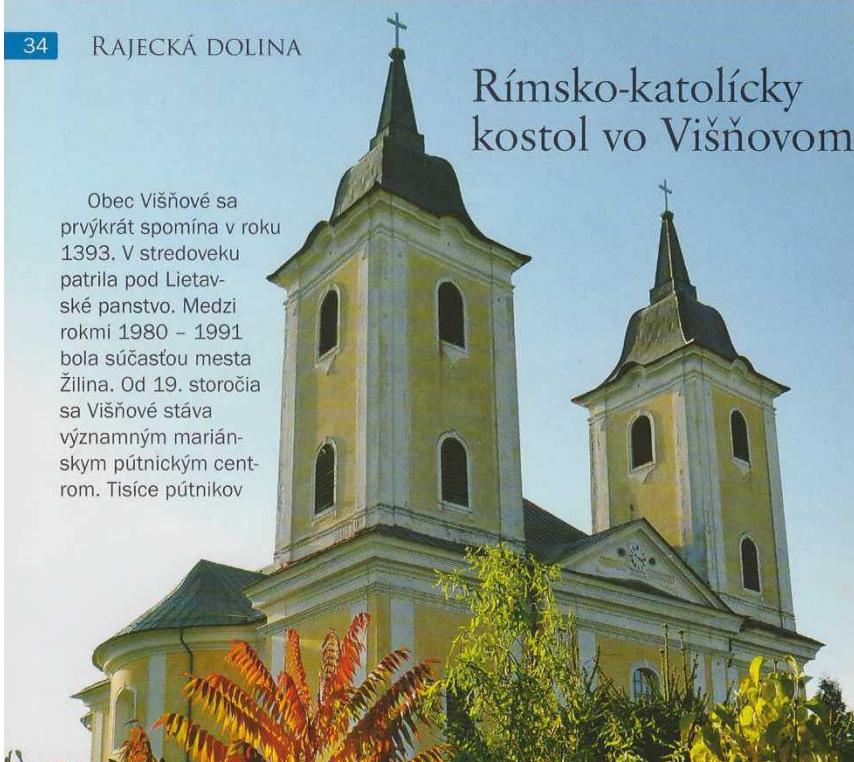

Višňové
tel.: 041/597 23 81
urad@visnove.sk

Zbyňov
tel.: 041/549 37 69
obecnyuradzbynov@stonline.sk

Obec Višňové sa prvýkrát spomína v roku 1393. V stredoveku patrila pod Lietavské panstvo. Medzi rokmi 1980 – 1991 bola súčasťou mesta Žilina. Od 19. storočia sa Višňové stáva významným mariánskym pútnickým centrom. Tisíce pútnikov

Rímsko-katolícky kostol vo Višňovom

prichádzajú každý rok poklóniť sa višňovskej Panne Márii v prvý júlový víkend.

Táto tradícia prameňí v dávnej minulosti a siaha prakticky až do 17. storočia. Už v tom období sa ľudia schádzali vo Višňovom, aby si uctili Bohorodičku. Predstavuje sochu sediacej Panny Marie, ktorá krmi svojho malého synčeka, Ježiša. Autor tejto sochy je neznámý, ale traduje sa, že to bol istý ranobarokový sochársky majster značne ovplyvnený gotikou. Prosby, útechu, pomoc a milosť tu nenachádzali len pôddani vtedajšieho Lietavského panstva, ale aj okolitá nižšia šľahta, čo známená istým spôsobom zbliženie týchto dvoch stavov.

Farský kostol sv. Mikuláša, biskupa, pochádza z 18. storočia. Obyvatelia Višňového ho vystavali medzi rokmi 1769 – 1782. V tom istom roku dokončenie kostola daroval knaz Daniel Dlabač, pôvodom zo Žiliny, oltár na inštaláciu do interiéru chrámu. Predstavoval obraz Navštívenia Panny Márie a tak bol kostol nakońiec vysvätený v roku 1793. Novostavba tohto neskorobarokového kostola sa vystavala tak, že okolo obvodu (plášťa

pôvodného kostolíka) sa nanovo vysiela mury nahor. Taktéž postavený okolo pôvodného menšieho kostola sa tyčí dve zvonice dokončenými však nakoniec až v roku 1816. Dovtedy sa realizovalo ďalšie zariadenie a výzdoba kostola. Možno spomenúť oltár sv. Antona Paduánskeho, kňaza a učiteľa Cirkvi z roku 1797, či oltár sv. Mikuláša (1802). Medzi rokmi 1795 – 1810 bola dokončená kazateľnica, smrekovcové lavice, krstiteľnica a organ.

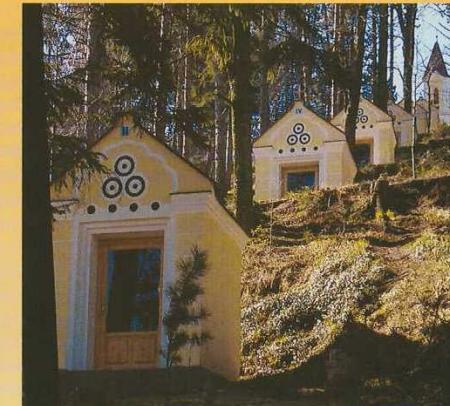
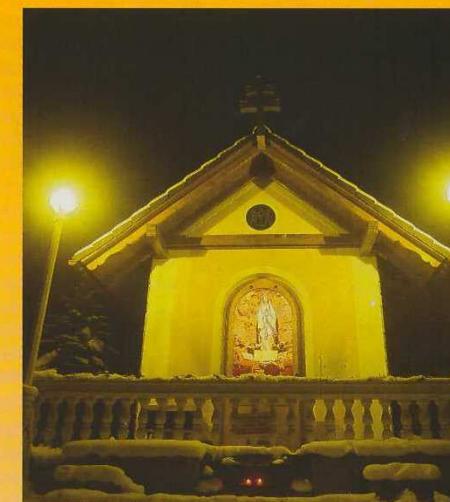
Takmer 50 rokov trvalo, kým mohol pospolity ľud začať uctievať Pannu Máriu v novom kostole, prosiť Matku Božiu o pomoc či dákovať za vyslyšanie prosieb a modlitieb. Z pôvodného višňovského kostolíka sa tak vďaka silnej tradícii a hlavne vôle ľudu stal najväčší chrám severozápadného Slovenska a dodnes je jedným z najväčších v bývalej Nitrianskej diecéze. V najširšej časti meria 27 m a samotná dĺžka kostola sv. Mikuláša dosahuje až 46 m. Po novom územnom prerozdelení cirkevných provincií je dnes Višňové súčasťou Žilinskej diecézy.

Info: www.rajecketeplice.host.sk
Foto J. Velička

Kalvária a Lurdská kaplnka v Rajeckej Lesnej

Približne 500 m od Baziliky Narodenia Panny Márie a Domu Božieho Narodenia so Slovenským Betlehemom možno navštíviť Frivaldskú kalváriu. Zahŕňa 14 malých kaplniek – zastavení posledného utrpenia Pána Ježiša – pri ceste širokým chodníkom na kopec Kalvária. Na vrchu sa týči Kostol Nanebovstúpenia Pána a pred ním kríž Ježišovho ukrižovania. Mnohokrát počas roka sa veriaci nielen z rajeckého dekanátu stretávajú na tomto mieste za účelom prehľbenia svojho vzťahu k Bohu. Je to skutočne mystické miesto zasadnené do javorového lesíka, ktorý umocňuje pocity a zintenzívňuje meditáciu.

Info: www.obecrajeckalesna.sk, www.frivald.host.sk
Foto J. Ďuriga (3)

Bazilika Narodenia Panny Márie v Rajeckej Lesnej

Rajecká Lesná (v minulosti známa aj ako Friwald) sa nachádza na pravom brehu Rajčianky, na jej strednom, resp. hornom toku. Starobylý názov pochádza z nemeckého Freiwald (slobodný les, oslobodený od poplatkov). V priebehu 16. – 18. storočia patrila obec do vlastníctva Juraja Turza, ktorý daroval svojmu provízorovi, Jánovi Frivaldskému, dedičné richtárstvo. Rajecká Lesná teda patrila do Lietavského panstva, ktoré bolo súčasťou Trenčianskej stolice. Ešte aj v dnešnej, modernej a pretechnizovanej spoločnosti, si obec udržiava svoje tradície a rázovitú architektúru, ktorú možno v obci badať na viacerých miestach (sýpkы, hospodárske budovy a drevené domy).

Kostol narodenia Panny Márie predstavuje významné pútnické miesto severozápadného Slovenska. Neogotický farský rímsko-katolícky kostol pochádza z roku 1866, aj keď jeho pôvod siaha až do začiatku 14. storočia. Z tohto obdobia sa zachovalo len presbytérium s relativne zachovalými zvyškami gotických fresiek, ktoré lemujujú aj celú kaplnku sv. Anny.

Čiastočne sú pokryté neskoršími farebnými vrstvami. Vzácne nástenné maľby tak znamenajú významnú kultúrno-historickú pamiatku reprezentujúcu monumentálnu maľbu.

7. septembra 2002 získal Kostol narodenia Panny Márie status „Basilica Minor“, a to vďaka dlhotrvajúcej tradícii uctievania Matky Ježišovej pútnikmi z celého Slovenska. Túto žiadosť tlmočil ešte v roku 1994 Ján Chryzostom kardinál Korec. Rajecká Lesná sa zaraduje medzi popredné pútnické miesta národného významu. Mariánska úcta charakterizuje toto religiózne miesto prakticky od 15. storočia. Z tohto obdobia pochádza aj Milostivá socha Panny Márie Friwalskej. Hlavné púte sa každoročne konajú na cirkevný sviatok Narodenia Panny Márie (8. septembra – hlavná púť), na Turice, vo sviatok Najsvätejšej Trojice (jún) a vo sviatok sv. Anny. V Bazilike ako pápežskom chráme sa má podľa cirkevnej tradície umiestniť napr. znak Svätého Otca alebo aj znak Apoštolského stolca. Pápežský znak (skrižené klúče) je možné používať na zástavách, na rúchach a na pečati Baziliky.

Info: www.obecrajeckalesna.sk, www.friwald.host.sk

Foto J. Velička (3)

Slovenský Betlehem v Rajeckej Lesnej

Ručne vyrezávaný. Drevený. Originálny a jedinečný. Táto technická a zároveň umelecká pamiatka si zaslúži ešte viac prívalstkov. Ide o najväčšiu drevorezbu (svojho druhu) na svete a to priamo v jednej z najroziahlejších obcí Rajeckej doliny. Dielo je úžasné nielen svojim stvárnením, ale predovšetkým veľkosťou.

Tento unikát, pohyblivý betlehem je situovaný v pútnickom areáli okolo Baziliky Narodenia Panny Márie. Nachádza sa priamo v Dome Božieho Narodenia. Drevený mechanický betlehem vytrúhal počas 20 rokov svojho života rezbársky majster Jozef Pekara z Rajeckých Teplic. Prvýkrát sa s ním mohla široká verejnosť zoznámiť na oficiálnom sprístupnení v deň otvorenia 26. novembra 1995. V ten deň betlehem slávnostne otvoril a aj požehnal nitriansky diecézny biskup Jeho Eminencia Ján Chryzostom kardinál Korec. Majster Pekara však toto veľkolepé dielo úplne dokončil až v roku 2000.

Betlehem predstavuje kultúru, historiu a tradičný život na Slovensku v priebehu stáročí. Zobrazuje nespočetné množstvo

ľudových, náboženských a svetských pamiatok národného dedičstva, napr. starejši Nitriansky hrad, slovenský Rím, ako tradične nazývajú Trnavu, najvýznamnejšie katedrály a kostoly Slovenska, napr. národnú svätyniu v Šaštíne, ale i moderné stavby ako Most SNP či rýchlosť plaviacu sa po Dunaji. Ďalej možno spomenúť Piešťanské kúpele alebo Dóm sv. Alžbety vo Košiciach. Ide o územie celého Slovenska, zachytené na ploche s dĺžkou 8,5 m, šírkou 2,5 m a výškou 3 m. To zaraďuje tento betlehem medzi najväčšie vyrezávané drevéne betlehemy v Európe.

Okrem toho tu možno nájsť neskutočnú variabilitu tradičných ľudových remesiel počnúc napr. pastiermi, baníkmi, drevorubačmi a vinohradníkmi, cez obuv-

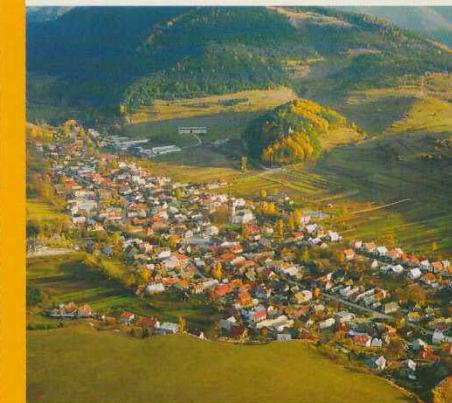

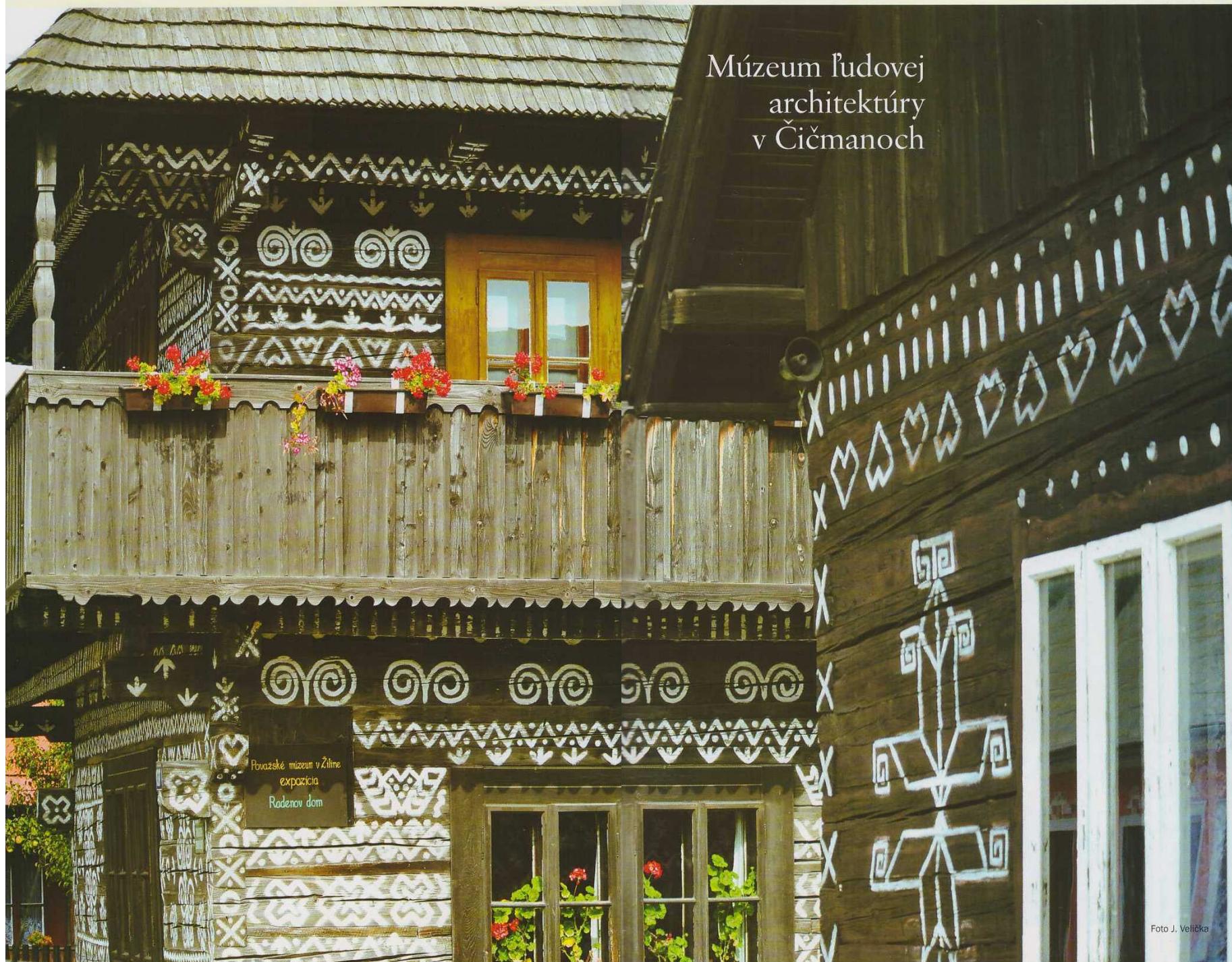
Foto J. Velička (3)

níkov či tkáčov, až po hrnčiarov, stolárov, debnárov alebo kováčov a ľudovú muziku. Ústredným motívom týchto všetkých zvyklostí a ľudových zamestnaní sú jasličky s malým Ježiškom, Máriou a Jozefom. Tých stráži symbolický somárik a kravíčka spolu s pastiermi a troma kráľmi východu.

Slovenský Betlehem v Rajeckej Lesnej je otvorený každý deň po celý rok od 9:00 - 12:00 a 13:00 - 17:00. Toto tajuplné miesto skrývajúce hlbku a veľkosť slovenského národa každročne navštívia tisíce pútnikov, veriacich, ale i okoloidúcich návštěvníkov nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia.

Info: www.obecrajeckalesna.sk, www.frivald.host.sk

pri pramene rieky Rajčianka, ktorá vytvára akúsi hlavnú os Rajeckej doliny. Ide o Čičmansku dolinu, zniženinu, ktorá priamo nadáva na juhovýchodný záver pomerne rozsiahlej Rajeckej doliny. Po nedávnom novom cirkevnno-administratívnom členení patrí obec nie do novozaloženej Žilinskej diecézy, ale ostala v Nitrianskej. Na rozdiel od faktu, že obec leží v okrese Žilina.

Do Čičman je možné prísť niekoľkými cestami. Najdostupnejšou bude cesta Žilina – Fačkov – Čičmany, ktorá sprístupňuje obec zo severovýchodu. Druhou možnosťou je cesta z juhu od Prievidze – Nitrianske Rudno – Čičmany. Nakoniec to môže byť dostupnosť z Považského Podolia a to konkrétnie z Llavy – Zliechov – Čičmany.

Čičmany reprezentujú východisko pri nástupe na Strážov (1213 m n.m.), naj-

vyšší vrch rovnomených vrchov. Obec bola založená v roku 1272 a počas dlhých stáročí sa obyvateľstvo venovalo tým aktivitám, ktoré boli pre danú oblasť prirodzené a zároveň späť s prírodou. Išlo najmä o chov oviec (a s tým spojená výroba bryndze), polnohospodárstvo alebo o výrobu papúč. Avšak nepriznivé životné podmienky, prírodné pohromy (požiare v rokoch 1907, 1921 a 1945), veľká vzdialenosť od mestských oblastí a nerovné spory so zemepánmi spôsobili odchody na sezónne práce do vzdialenejších miest a postupné vystáhovanie obyvateľstva. Hovorí sa, že z Čičman sa ľudia vystáhovali až do Ameriky. Z povodnej ľudnej horskej obce sa v priebehu niekoľkých desaťročí stala najmenšia obec podľa počtu obyvateľov (1500 obyv. oproti dnešným asi 200 obyv.) a aj vzhľad obce sa zmenil – tradične zrubový ráz obce začal byť nahradzovaný preferovanejšími murovanými stavbami.

V súčasnosti je dedinka známa predovšetkým ako vzácna národopisná lokačita, ako pamiatková rezervácia ľudovej architektúry, odevu a výšiviek, vyhlásená v roku 1977. Zrubové domy sa nachádzajú najmä na dolnom konci obce. Ak návštěvník prechádza Čičmanmi, mal by si všimnúť vzácne biele geometrické ornamenty, ktoré zdobia množstvo dreveníc. Podobne ako zdobené zruby, aj ľudový odev je typický bielostou. Okrem toho dotvárajú charakteristický folklór Čičman jemné výšivky. Vo výšivkách prevládajú okrem bielej aj odtiene teplých farieb, ako napr. žltá, oranžová či červená. Ženský kroj dopĺňa originálna úprava hlavy, tzv. grby. Hudobný folklór je bohatý na svadobné a krstové piesne, na uspávanky alebo vianočné koledy. Z obce pochádza hudobný skladateľ a muzikológ prof. PhDr. Jozef Kresánek, DrSc., akademická maliarka Matilda Čechová a ľudový rezbár Vít Pieš, ktorých významná časť tvorby je venovaná rodnej obci.

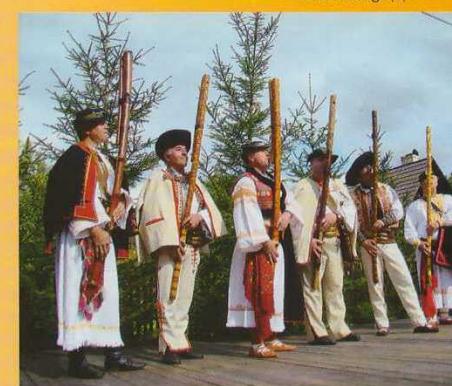
Považské múzeum v Žiline prevádzkuje dva objekty ľudovej architektúry, ktoré sú sprístupnené verejnosti a slúžia na muzeálne účely. Máme na mysli Dom č. 42 a Radenov dom. Na oboch miestach

možno bližšie spoznať tradičný spôsob života v Čičmanoch, obliekanie, druhy činností, ktoré zamestnávali ľudí, alebo prejav y umenia obyvateľov Čičman. So životom, prácou a umením čičmanskeho ľudu oboznámuje návštěvníkov obce stála národopisná expozícia v Radenovom dome. Pavlačový poschodový dom bol zrekonštruovaný v roku 1966. Jeho národopisná expozícia bola koncom 80. rokov 20. storočia rozšírená o expozíciu bývania tzv. velkorodiny v zrubovom dome spoločne žijúcich rodín Štefana Gregora a Petra Pupáka. Okrem spomínaných sprístupnených expozícii možno v Čičmanoch navštíviť aj ďalšie historické miesta.

Medzi ne možno zaradiť aj zemepánsky kaštieľ postavený v druhej polovici 18. storočia. Ide o barokovo-klasicistický kaštieľ, ktorý slúžil pre potreby správcu, majerských úradov a zemepána. Súčasťou kaštieľa bola i stodola, stajňa, ovčiarňa a pre miestnych aj krčma. V súčasnej dobe sa objekt po renovácii využíva ako penzión, turistická ubytovňa, reštaurácia a hostinec. Miesto naľavo od kaštieľa, kde je murovaná prevádzková budova, sa dodnes nazýva „Pánske humná“ podľa pôvodných stavieb.

Či už je to barokový kostol Nájdenia sv. Kríža zo začiatku 18. storočia alebo kaštieľ z druhej polovice 18. storočia, Čičmany na návštěvníka dýchnu svojou farbistou historiou a pestrým kultúrnym dedičstvom.

Info: www.cicmany-info.sk,
www.cicmany.viapvt.sk, www.pma.sk
Foto J. Duriga (2)

Prírodná rezervácia Šujské rašelinisko

Táto prírodná rezervácia s celkovou rozlohou 10,8 ha sa nachádza na juhozápad od obce Šuja, asi 2 km južne od Rajca. Vyhlásená bola v roku 1983 a vznikla na fluviálnych sedimentoch riečnej nivy Rajčianky. Konkrétnie ide o podložie ilovcov centrálno-karpatského paleogénu. Sedimenty sú vytvorené zahlineným vápencovým a dolomitovým štrkcom. Európska komisia toto rašelinisko zaradila medzi územia európskeho významu.

Z biologického a ekologickeho hľadiska predstavuje jedinečný mikrosystém ojedinelého mokradovitého územia.

Idé o slatinu nasycovanú povrchovou vodou (dva malé meandrujúce vodné toky) s nerovnakou hrubkou rašelin. Lokálnu vegetáciu charakterizuje najmä ostrica Davallova (*Carex davalliana*), príčom mimoriadne cenným sa javí výskyt dominantnej šašíny hrdzavej (*Schoenus ferrugineus*) a ďalších zriedkavých, reliktných a existenčne ohrozených druhov: žitohlav obyčajný (*Trollius altissimus*), páperník širokolistý (*Erythronium latifolium*) alebo prvosenka pomúčená (*Primula farinosa*). Šujské rašelinisko pokrýva rozsiahlymi areálmi vrba rozmarholistá (*Salix rosmarinifolia*).

V 70. rokoch 20. storočia tu vzniklo ľažobou rašelinu plynke jazierko, čo reprezentuje významné liahnisko objíždeleníkov, a to prevažne skokanov hnedyň (*Rana temporaria*), rosičky zelenej (*Hyla arborea*) alebo mloka bogkovanejho (*Triturus vulgaris*). Z plazov treba spomenúť najmä jaštericu živorodú (*Zootoca vivipara*) či vretenicu severiskú (*Vipera berus*).

PR je vynesená na ochranu zachovalých zriedkavých slatinných a rašelinových druhov rastlín a ich spoločenstiev na vedeckovskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Info: www.enviroportal.sk
www.soprs.sk

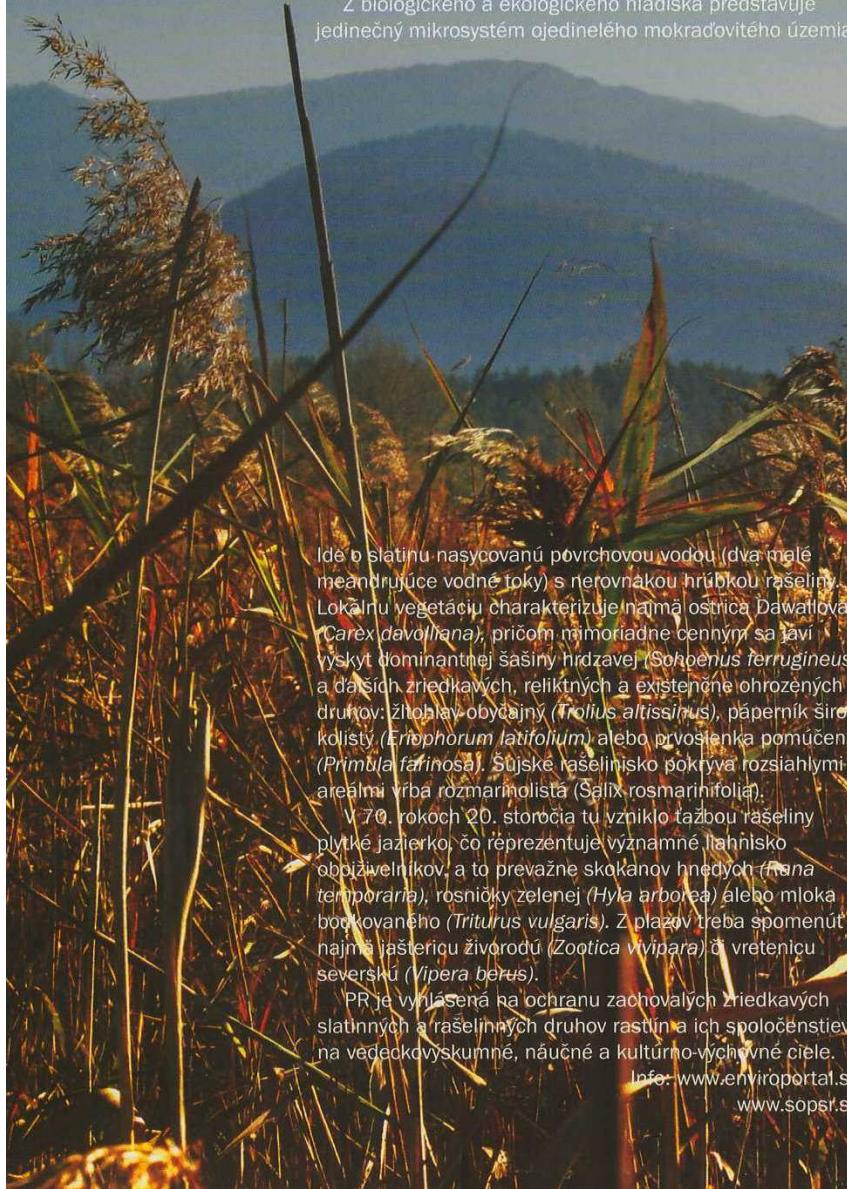
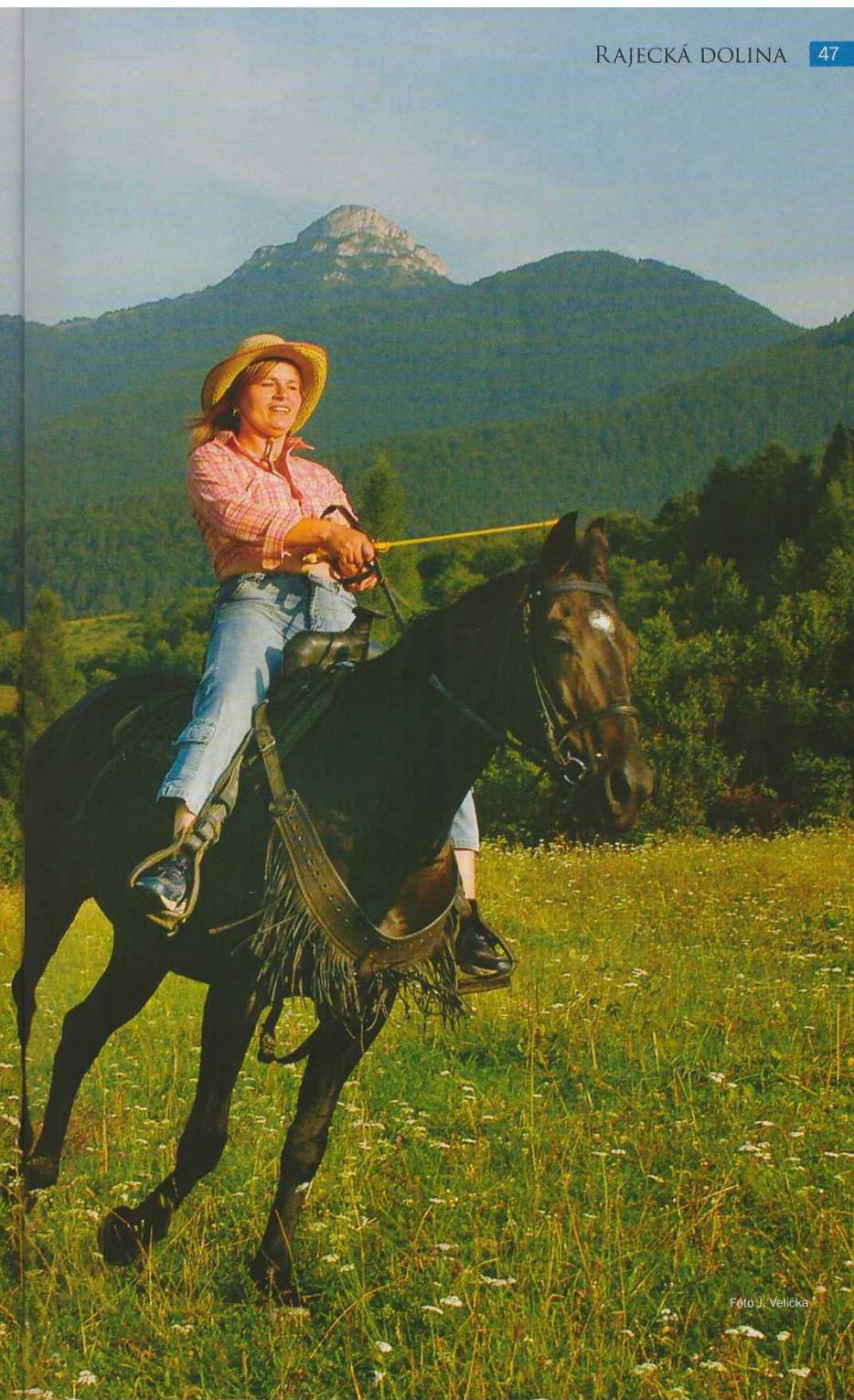
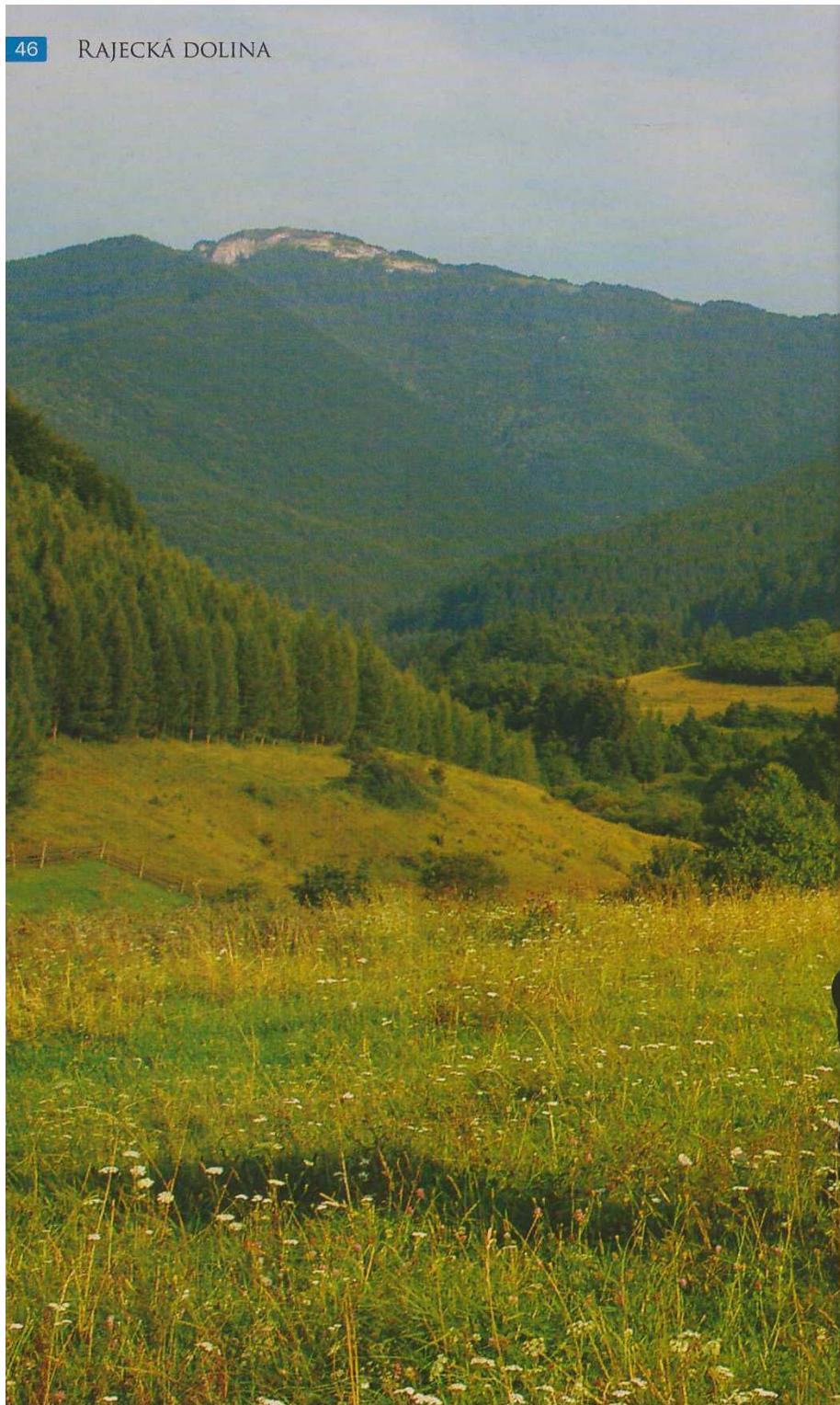

Foto J. Veliška (3)

Národná prírodná rezervácia Kľak

V najjužnejšom cípe Lúčanskej Malej Fatry sa rozprestiera na ploche vyše 85 ha národná prírodná rezervácia Kľak. Jeho vrchol dosahuje výšku 1352 m n.m. Táto chránená oblasť, vyhlásená v roku 1966, sa zameriava na ochranu rôznych biotopov, a to najmä karbonátových skalných sutín alpínskeho stupňa, skalných stien a svahov so štrbinovou vegetáciou, javorovo-bukové horské lesy, vápnomilné bukové lesy alebo lipovo-javorové sutinové lesy. Veľmi podstatným predmetom ochrany v tejto lokalite sú aj alpínske a subalpínske vápnomilné, travinno-bylinné porasty. Kľak teda predstavuje nádhernú ukážku vápencovej vegetácie, bučín a skalného vrcholu. Zaberá svahy okolo bralnatého vrcholu v nadmorskej výške okolo 1050 – 1350 m n.m.

V severnej časti rezervácie sa nachádza bukový prales. Vďaka bohatému výskytu karbonátov (vápencov a dolomitov) v podloží sa v priebehu relatívne dlhého času vyvinula hnedá lesná pôda (kambizem) rendzinová, resp. vápencová rendzina a surová pôda karbonátová. V zmiešaných lesoch prevláda buk (*Fagus sylvatica*) nad jedľou (*Abies alba*), smrekom (*Picea abies*) alebo javorom horským (*Acer pseudoplatanus*).

Z chránených rastlín vyskytujúcich sa v oblasti Kľaku možno spomenúť horec Clusiov (*Gentiana Clusii*), kortúzu Matthiolovu (*Cortusa matthioli*) alebo ľaliu zlatou-

hlavú (*Lilium martagon*) a iné. Medzi prvými a najvýznamnejšími prírodovedcami, ktorí študovali tunajšiu flóru a faunu, patril aj švédsky botanik Göran Wahleberg. Ten systematizoval rastlinstvo Západných Karpát a v rámci svojho výskumu sa zameral aj na oblasť dnešnej národnnej prírodnnej rezervácie.

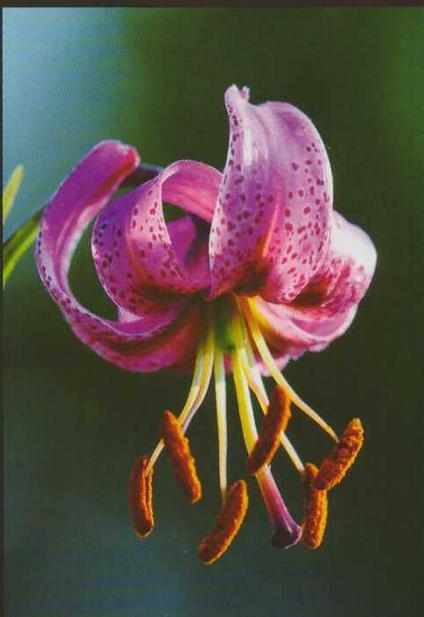
Dňa 22. decembra 1944 zoskočili pod Kľak parašutisti sovietskej armády, čo dokladuje aj tabuľka osadená pod jeho vrcholom. Počas 2. svetovej vojny zohrala aj táto lokalita svoju veľmi podstatnú úlohu, pretože v okolitých dolinách hľadali úkryt partizáni bojujúci v Slovenskom národnom povstani.

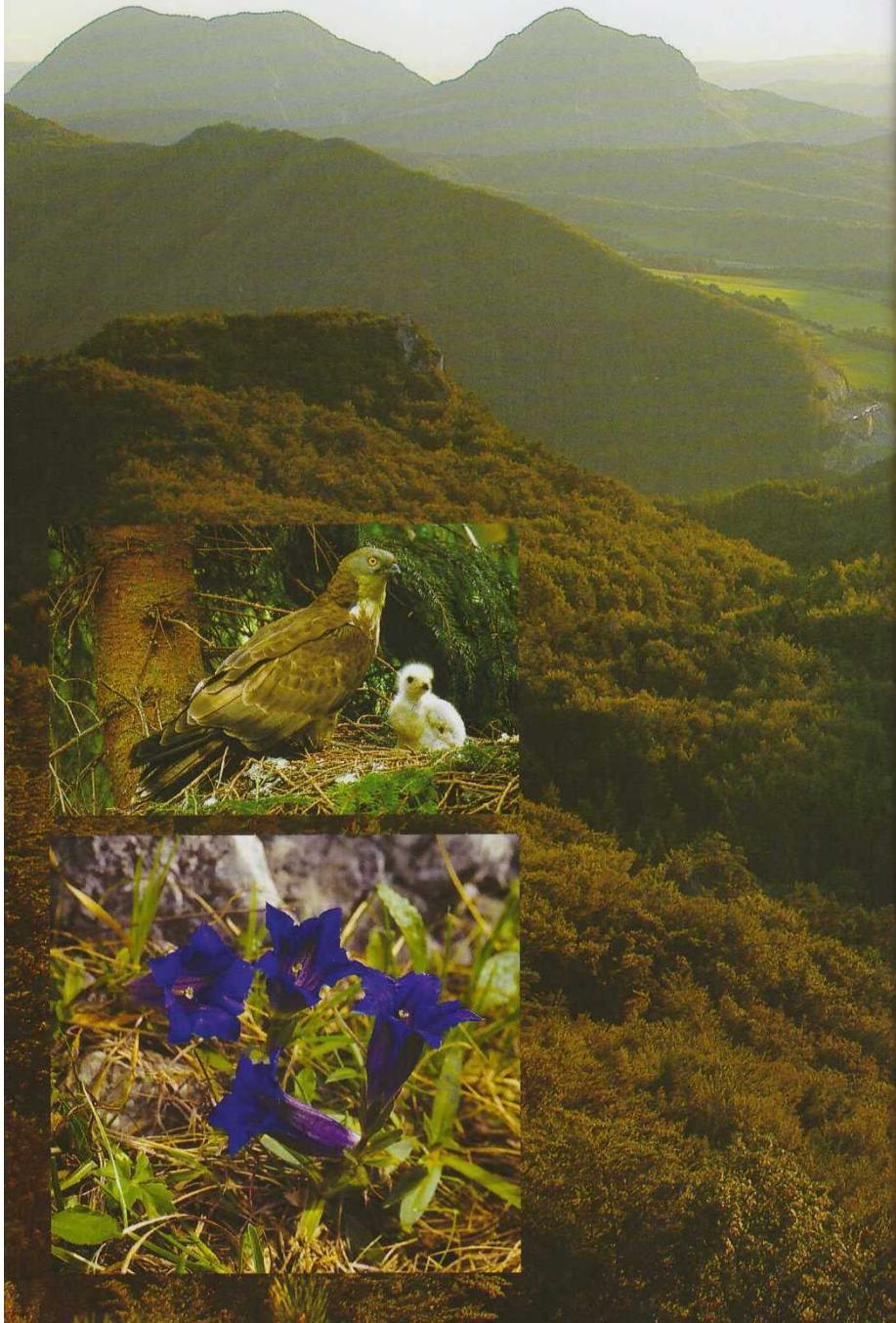
Na vrchol Kľaku sa možno dostať z viačierich strán, či už z Fačkovského sedla (na ceste zo Žiliny do Prievidze), z obce Fačkov, ktorá leží pod severnými svahmi, po klasickej červenej z juhovýchodnej strany, alebo z Turca, ak sa vyberieme

na západ priamo z obce Vŕcko. Táto rezervácia je dokonalým vyhliadkovým bodom. Z neho možno dovidieť až do diaľky niekoľkých kilometrov, ba dokonca až desiatok kilometrov na vrcholy Veľkej Fatry – Lysec (1391 m n.m.) a Tlstú (1414 m n.m.), ďalej sú to na juhovýchode Kremnické vrchy – Flochová (1318 m n.m.) alebo na západe Strážovské vrchy – Veľký Manín (891 m n.m.) či Homôlka (1063 m n.m.), ktorá svojím zalesneným masívom zakrýva najvyšší vrch Strážov.

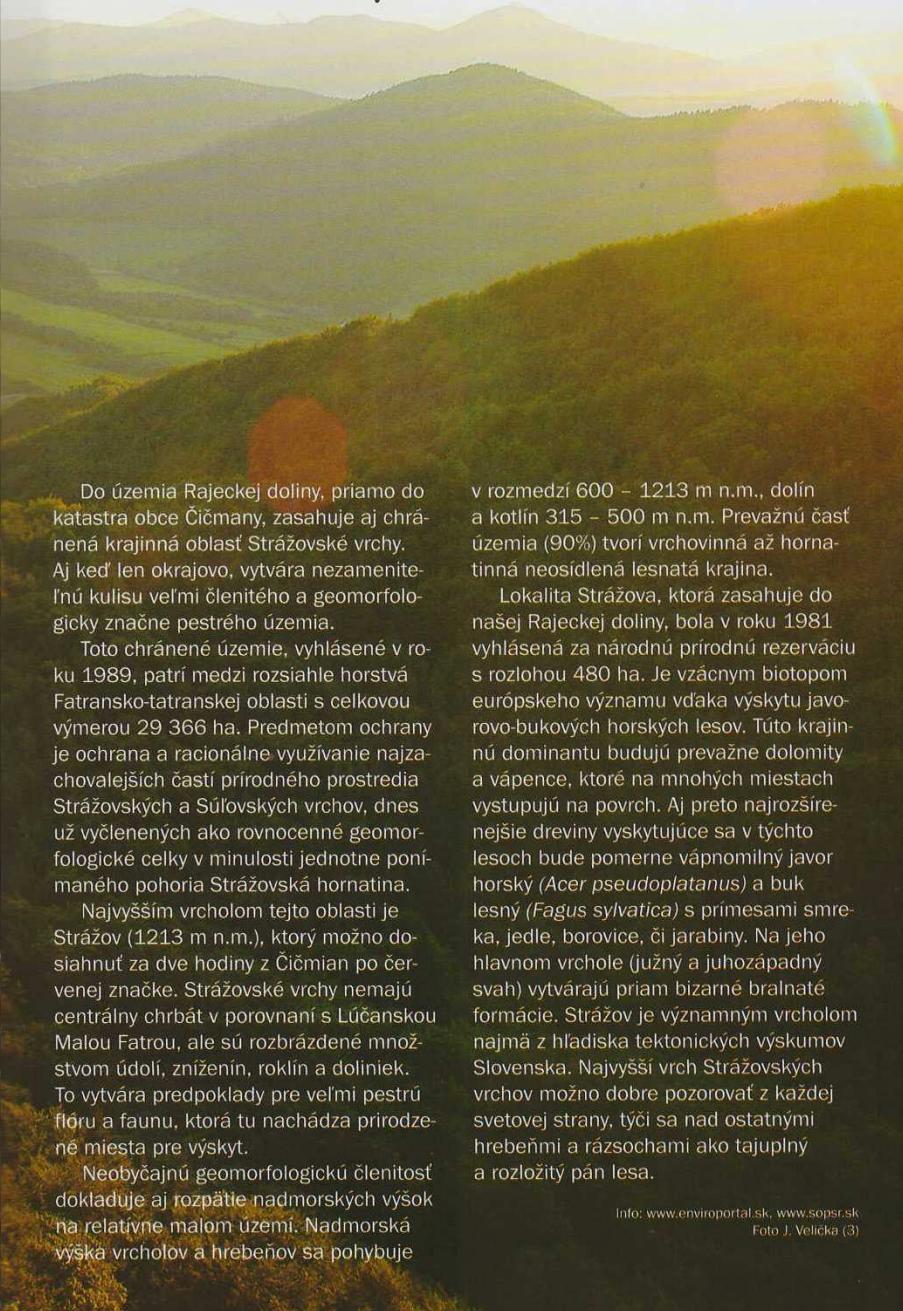
Kľak, unikátna dominanta na pomedzí žilinského a prievidzského okresu, pozýva človeka do svojej náruče v každom čase, nesmie však pritom zabúdať na ohľaduplnosť ku krásam a iným hodnotám, ktoré mu príroda štedro poskytuje.

Info: www.enviroportal.sk
www.sopsr.sk
 Foto J. Velička (3)

Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy

Do územia Rajeckej doliny, priamo do katastra obce Čičmany, zasahuje aj chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy. Aj keď len okrajovo, vytvára nezameniteľnú kulisu veľmi členitého a geomorfologicky značne pestrého územia.

Toto chránené územie, vyhlásené v roku 1989, patrí medzi rozsiahle horstvá Fatransko-tatranskej oblasti s celkovou výmerou 29 366 ha. Predmetom ochrany je ochrana a racionálne využívanie najzachovalejších častí prírodného prostredia Strážovských a Súľovských vrchov, dnes už vyčlenených ako rovnocenné geomorfologické celky v minulosti jednotne ponímaného pohoria Strážovská hornatina.

Najvyšším vrcholom tejto oblasti je Strážov (1213 m n.m.), ktorý možno dosiahnuť za dve hodiny z Čičmian po červenej značke. Strážovské vrchy nemajú centrálny chrbát v porovnaní s Lúčanskou Malou Fatrou, ale sú rozbrázdené množstvom údoli, zniženín, roklín a dolinek. To vytvára predpoklady pre veľmi pestrú flóru a faunu, ktorá tu nachádza prirodzené miesta pre výskyt.

Neobýčajnú geomorfologickú členitosť dokladuje aj rozpätie nadmorských výšok na relativne malom území. Nadmorská výška vrcholov a hrebeňov sa pohybuje

v rozmedzí 600 – 1213 m n.m., dolín a kotlín 315 – 500 m n.m. Prevažnú časť územia (90%) tvorí vrchovinná až hornatinná neosídlená lesnatá krajina.

Lokalita Strážova, ktorá zasahuje do našej Rajeckej doliny, bola v roku 1981 vyhlásená za národnú prírodnú rezerváciu s rozlohou 480 ha. Je vzácnym biotopom európskeho významu vďaka výskytu javorovo-bukových horských lesov. Túto krajinnú dominantu budujú prevažne dolomity a vápence, ktoré na mnohých miestach vystupujú na povrch. Aj preto najrozšírenejšie dreviny vyskytujúce sa v týchto lesoch bude pomerne vápnomilný javor horský (*Acer pseudoplatanus*) a buk lesný (*Fagus sylvatica*) s prímesami smreka, jedle, borovice, či jarabiny. Na jeho hlavnom vrchole (južný a juhozápadný svah) vytvárajú priam bizarné bralnaté formácie. Strážov je významným vrcholom najmä z hľadiska tektonických výskumov Slovenska. Najvyšší vrch Strážovských vrchov možno dobre pozorovať z každej svetovej strany, týci sa nad ostatnými hrebeňmi a rázsochami ako tajuplný a rozložitý pán lesa.

Martinské hole

Lúčanská Malá Fatra predstavuje vyhľadávané miesto pre aktívny oddych, pohyb a príjemnú rekreáciu. Táto lokalita patrí medzi najvyhľadávanejšie lyžiarske strediská na Slovensku. Vďaka východnej orientácii svalov, na ktorých sa v minulosti vystavali lyžiarske vleky a relativne rozsiahle ubytovacie kapacity, sneh sa tu drží až do príchodu jari, nezriedka až do konca apríla. Tým sa zimná sezóna predĺžuje, snehové podmienky sú aj vďaka umelému zasnežovaniu priam dokonalé a stredisko tak pritahuje každoročne viac a viac milovníkov zimných športov. Martinské hole sa týcia priamo nad Rajeckými Teplicami, avšak prístup autom je možný len z turčianskej strany, a to konkrétnie z Vŕtoku. Ďalšou možnosťou môže byť sedačková lanovka z Martina – Podstráni, pričom jej horná stanica sa nachádza asi 30 – 40 minút pešej chôdze od hlavného hrebeňa. Ako kontrast ku zimnej sezóne sa v lete stáva vrcholová časť Lúčanskej Malej Fatry obľúbeným cieľom turistov rôznych vekových kategórií.

Ideálne počasie na horskú turistiku v tejto oblasti predstavuje spravidla každročne mesiac september. Stabilné a jasné počasie poskytuje úžasné výhľady na všetky svetové strany. Či už stojíme na Krížave (1457 m n.m.), kde je umiestnený televízny vysielač, alebo na najvyššom vrchole južnej časti Malej Fatry, Veľkej Lúke (1476 m n.m.), okolitá krajina sa javí akoby z vtáčej perspektívy. Zo severu možno pozorovať Minčol (1364 m n.m.), miesto neúprosných bojov počas 2. svetovej vojny, Krivánsku Malú Fatru, ktorá predstavuje významný národný park, či Žilinskú kotlinu, ktorá sa tak javí ako na dlani. Zo západu sú to Súľovské vrchy, za nimi v dialke Javorníky alebo celé údolie Rajeckej doliny. Smerom na juh sa vinie hlavný hrebeň cez Vaterné (1442 m n.m.) a množstvo zákluk a na horizonte vidno dominantu skalného masívu Klak (1352 m n.m.). Po jeho pravej strane sa vlnia Strážovské vrchy, chránená krajinná oblasť a ich najvyšší vrchol Strá-

žov (1213 m n.m.) nemožno prehliadnuť. Ak sa pozéráme do Turca, počas jesenných teplotných inverzí priopomína táto pomerne rozsiahla kotlina hrniec plný mlieka, vďaka množstvu rannej hmly a oparu. Za Turcom sa týči do výšok okolo 1300 – 1500 m n.m. západná (turčianska) vetva hrebeňa Veľkej Fatry. Na juhovýchode to budú potom vrcholy Tlstá, Borišov s horizontom Krížnej a Ostredku. Od nich napravo povrch mierne klesá do sopečných Kremnických vrchov, viac na západ do širokých Sklenianskych lúk a v závere do vulkanitov pohoria Žiar.

Z geologického hľadiska je táto oblasť v najširšom ponímaní jadrovým pohorím Fatransko-tatranskej oblasti. Prevládať budú preto kryštalické horniny, napr. žuly alebo kryštalické bridlice. Na ne sa v dávnych geologickej vekoch nasunuli príkrovovo-vrásové sedimenty, napr. vápence, dolomity, kremence a nakoniec rôzne druhy bridlic.

Najvyššia, hôľna časť Lúčanskej Malej Fatry je obklopená kosodrevinou, čo predstavuje hornú hranicu lesa. Niektoré oblasti sú tu často podmáčané a za daždičného počasia nepriechodné, keďže tvoria zamokrené rašeliniská. Reliéf má tvar širokého a plochého chrbta typického lúčnymi porastami. Ak klesáme nižšie, či už do Turca alebo Rajeckej doliny, porasty prechádzajú do smrečín s prímesou jedle, nižšie potom do bučín.

Vrcholová partia Lúčanskej Malej Fatry znamená pre turistov túžiacich po pokoji a oddychu jednoznačne jednu z najlepších alternatív. Avšak v prípade vyhľadávania adrenalínových zážitkov a nových skúseností vyhýbať sa značkovaným turistickým trasám môže viesť ku nie celkom nevidanému stretu s najrôznejšou divou zverou, medvede (*Ursus arctos*) nevynímajúc. Z minulosti je známych niekoľko prípadov priameho stretu hubárov alebo zberačov čučoriedok s našim najväčším mäsožravým cicavcom. V členitom reliéfe tohto pohoria nachádzajú pokoj a bezpečný úkryt pred kontaktom s človekom.

Info: www.martinskehole.sk

Lyžiarske vleky v Rajeckolesnianskej doline

Vďaka relatívne blízkej polohe a dobrému vybaveniu Rajecká Lesná patrí aj medzi vyhľadávané miesta zimných športov. Dolina za obcou je dlhá asi 5 km, pričom približne v polovici cesty od obce prichádzame k rozšírenej časti doliny. Tá predstavuje oblasť s vynikajúcimi podmienkami pre zjazdové lyžovanie či snowboarding a taktiež bežecké lyžovanie (s množstvom trati).

Vďaka príaznivým klimatickým podmienkam (severná orientácia svalu, vyššia poloha v doline) ponúka toto stredisko vynikajúce príležitosti pre milovníkov lyžovania všetkých foriem. Zimná sezóna tu trvá spravidla od decembra do marca. Nadmorská výška základne zjazdoviek predstavuje 595 m n.m. a najvyšší bod zjazdoviek je situovaný vo výške 911 m n.m., pričom prepravná kapacita zahŕňa 1400 os./hod. Lyžiarske vleky majú dĺžku 150 m, 350 m a 900 m. Za účelom plnohodnotného využitia svalu, veľká časť týchto vlekov je pokryvaná technickým snehom. Pre lyžiarov sú k dispozícii okrem ubytovacích a stravovacích kapacít aj požičovňa a servis, resp. opravovňa lyží.

Info: www.ski.sk

Foto: J. Velička

Foto: J. Duriga

Lyžiarske stredisko Fačkovské sedlo

Na mieste, kde sa stretávajú Strážovské vrchy s Lúčanskou malou Fatrou, sa nachádza ďalšie lyžiarske stredisko Rajeckej doliny. Ide o lokalitu Fačkovské sedlo s čarovnými výhľadmi do okolia a najmä na scenériu NPR Kľak. Pre lyžovanie tu nájdú vynikajúce podmienky tak začiatočníci, ako aj náročnejší lyžiari. Lyžiarske stredisko sa nachádza vo Fačkovskom sedle pod vrchom Homôľka (1063 m.n.m.), kde sú situované aj vrcholné stanice lyžiarskych vlekov.

Celková prepravná kapacita strediska je 2200 os./hod s maximálnym prevýšením 246 m. Lyžiarom a snowboardistom sú k dispozícii 4 vleky. Tie vozia lyžiarov na začiatok tráť rôznej obtiažnosti s celkovou dĺžkou 4350 m. Svaly majú východnú orientáciu, čo je vzhľadom na terén relatívne výhodný aspekt. Návštevník môže využiť aj požičovňu športových potrieb, dva bufety, reštauráciu v štýle salaša a turistickú ubytovňu.

Čo sa týka bežeckých tráť v tomto areáli, z Fačkovského sedla je možné dostať sa až do Čičmanov po trase Homôľka – Javorinka. Je to o stredne náročná bežecká trať s dĺžkou približne 8 km. Ak by sme chceli vystúpiť v zimnom období na Kľak, musíme počítať s veľmi vysokou vrstvou snehu najmä vo vyšších polohách okolo vrcholovej časti tejto rezervácie.

Info: www.ski.sk

Lyžiarske stredisko v Čičmanoch

Okrem ľudovej tradície v tejto časti Strážovských vrchov vyskytuje aj pomerne známe lyžiarske stredisko. To sa vyznačuje relativne dobrými podmienkami pre lyžovanie, či už zjazdové alebo bežecké. Ide o lokalitu s názvom Javorinka, ležiacou za obcou na severných svahoch rovnomenného vrchu.

Počas zimnej sezóny sa Čičmany menia na atraktívne lyžiarske stredisko, ktoré svojim návštevníkom ponúka šesť lyžiarskych vlekov typu Tatravoma s prepravnou kapacitou 3850 os./hod. Celková dĺžka tráti je 2860 m a najväčšie prevýšenie 323 m.

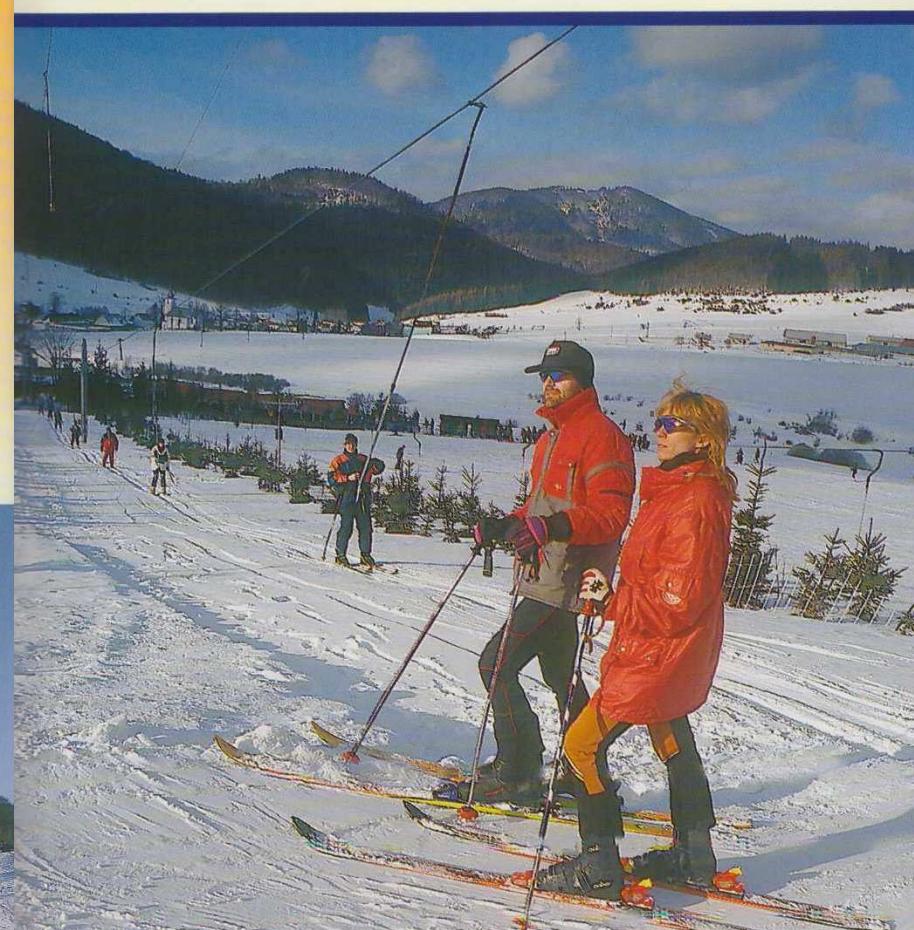
Veľká časť zjazdových tráti je umelo zasnežovaná a najdlhšia zjazdovka meria 1500 m. Väčšina tráti je určená mierne pokročilým lyžiarom. Nachádza sa tu tak zjazdovka pre deti, ako aj typ trate pre najnáročnejších lyžiarov, kde má svah sklon viac než 33 %.

Zjazdové tráte sú pravidelne upravované, vyznávači bežeckého lyžovania môžu využiť dobre označené a upravené beže-

ké okruhy (5 km okruh je značkovaný, 2 km okruh aj upravovaný). Počas sezóny je k dispozícii lyžiarsky servis, požičovňa lyžiarskej výstroje, úschovňa a lyžiarska škola. V závere zjazdových tráti je k dispozícii niekoľko zariadení rýchleho občerstvenia typu fast-food. Parkovisko dokáže poňať približne 200 automobilov. Prevádzková doba je v tejto lokalite od 9:00 – 16:00 hod.

Info: www.cicmany-ski.sk, www.ski.sk

Foto J. Ďuriša (2)

Ďalšie odkazy: Turistické odkazy: www.hiking.sk – internetový turistický portál, www.turistickamapa.sk – online turistická mapa Slovenska (1 : 50 000), Stránky o Rajeckej doline: www.rajecke-teplice.sk – mesto Rajecke Teplice, www.rajec.sk – mesto Rajec, www.rajecka-dolina.sk, www.obecrajeckalesna.sk – Rajecká Lesná, www.slovenskakupele.sk – informácie o kúpeľoch Rajecké Teplice, www.hotelonline.sk – online rezervácia ubytovania, www.beskydy.sk – Euroregion Beskydy, www.speleostrazov.sk – jaskyniarstvo v Štrázovských vrchoch, Turistické informačné centrá: www.zilina.sk/tic – TIC Žilina, www.rajeckapohoda.sk – TIC Rajecké Teplice, muzeumrajec@centrum.sk – Múzeum Rajecké Teplice, www.rajec.sk – Turistické informačné centrum, www.cicmany.info.sk – TIC Čičmany, Informácie o Slovensku ako destinácií: www.saor.sk – Slovenská agentúra pre cestovný ruch, www.skonline.sk – online informácie o Slovensku

Rajecké Teplice

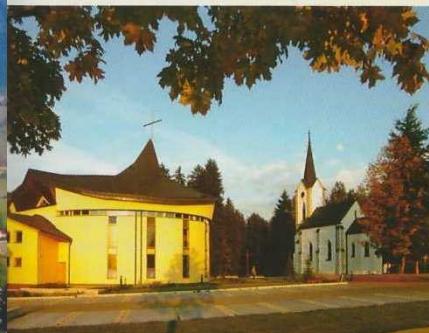
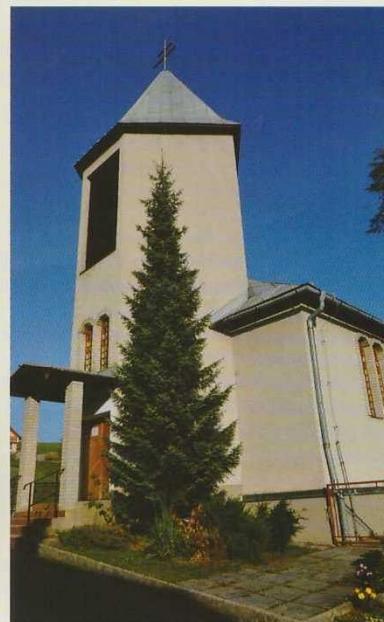

Foto J. Velička (2)

História mesta Rajecké Teplice siaha do roku 1376, keď sa nazýva Villa Tapolcha čiže osada Teplice. Teplicami sa nazývali miesta a osady s teplými minerálnymi prameňmi.

Krásna okolitá príroda, teplé minerálne pramene, dobré podmienky letnej a zimnej turistiky, hrady, zámky v okolí,

dynamicky sa rozvíjajúce Slovenské liečebné kúpele, ktoré menia svoju tvár a patria k najkrajším kúpeľom Slovenska, to všetko sú atribúty, čo pritahujú veľa domácich a zahraničných návštěvníkov.

Rajecké Teplice sú krásne po celý rok – v lete i v zime. Je už tradíciou, že sa tu v letných mesiacoch koná Kultúrne leto a hodová slávnosť. Komornú atmosféru kúpeľného mesta dotvárajú precízne dobudované kúpeľné parky a fontány ako i Kostolík Nanebovzatia Panny Márie z roku 1909 a nový Kostol Božského Srdca Ježišovho posvätený v roku 2002 Jeho Eminenciou kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom.

Kto hľadá pokoj, oddych, ticho hlbočkých lesov i šum potokov, trblietajúcich sa nočných fontán, určite Rajecké Teplice navštívi.

Mesto má ideálnu polohu na štátnej ceste I/64. Blízkosť Žiliny ako dopravného uzla, prírodné a ekonomicke danosti aj geografická poloha nedaleko hlavného tahu západ – východ a sever – juh dávajú jedinečnú príležitosť jeho rozvoja. Mesto sa snaží, aby sa občan aj návštěvník, turista či pacient prijemne cítili, aby mali pocit dobrého bývania, bohatý program spoločenského a kultúrneho života, aby načerpali telesných sil v tunajších termálnych vodách a duševných sil v miestnom kostole či v tichosti parkov a na lesných chodníkoch.

O meste, jeho zaujímavom okolí, ale aj o blízkych i vzdialenejších obciach by sa dalo veľa napísat. Najlepšie však bude, ak sa o tom presvedčíte na vlastné oči. Každý je u nás srdiečne vítaný.

Z príhovoru primátora mesta Rajecké Teplice na oficiálnej web stránke mesta

Kontakt:

Mesto Rajecké Teplice
Námestie SNP 29/1
013 13 Rajecké Teplice
tel.: +421 41 509 90 60
fax: +421 41 509 90 61
www.rajecke-teplice.sk

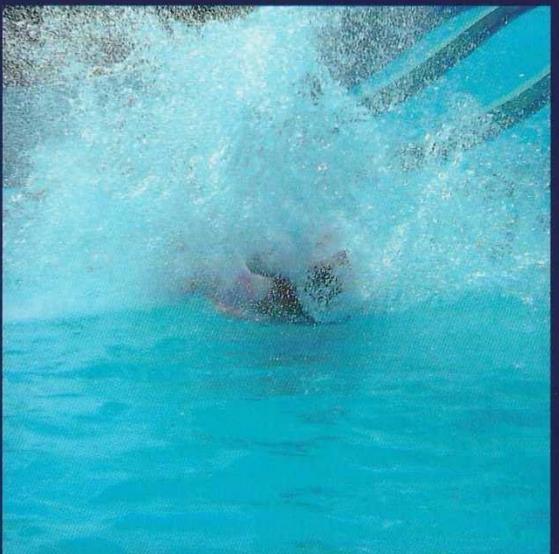
© 2008

Vydalo © Mesto RAJECKÉ TEPLICE

Text © Matúš Dobeš

Foto © Jaroslav Velička, Ján Ďuriša,
archív SLK Rajecké Teplice, archív Mesta Rajecké Teplice
Dizajn, realizácia © Ladislav Kulla

Európa
pre Občanov

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej Komisie